

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií

Katedra veřejné a sociální politiky

Bakalářská práce

2020

Kateřina Srníková

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií

Katedra veřejné a sociální politiky

**Vnímání autority trenérů basketbalu z pohledu jejich
svěřenců.**

Bakalářská práce

Autor práce: Kateřina Srníková

Studijní program: Sociologie

Vedoucí práce: PhDr. Dino Numerato, Ph.D.

Rok obhajoby: 2020

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne ...

Kateřina Srníková

Bibliografický záznam

SRNÍKOVÁ, Kateřina. *Vnímání autority trenérů basketbalu z pohledu jejich svěřenců*. Praha, 2020. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut Sociologie, Katedra veřejné a sociální politiky. Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Dino Numerato, Ph.D.

Rozsah práce: 89 712 znaků

Anotace

Bakalářská práce se zabývá vnímáním autority trenérů basketbalu z pohledu jejich svěřenců. Data byla získávána od hráček/hráčů basketbalu ve věku 14-19 let pomocí kvantitativní metody, prostřednictvím online dotazníku. Sesbíraná data byla zpracovávána pomocí programu Microsoft Excel a SPSS. Hlavním cílem práce je zjistit, jak svěřenci vnímají autoritu svých trenérů basketbalu. V práci jsou identifikovány různé formy autority vyskytující se u trenérů a následně určeno, která z nich převládá. Na základě získaných informací je zjišťováno, jak se vnímání autority trenéra liší v závislosti na osobnostních charakteristikách svěřence, jimiž jsou věk, pohlaví a vzdělání. Práce zkoumá také způsob jednání trenéra před svěřenci a to, jak celý tým vede. V práci je také popsáno, jaký je vliv rodičů svěřenců na vnímání autority. Práce je rozdělena na šest částí, první je část teoretická, ve které najdeme definice a teoretické ukotvení všech pojmů, jež jsou v práci zmiňovány. Další části se zabývají metodami práce. Následuje empirická, část, která se zabývá samotným procesem výzkumu, následnou analýzou výsledků, jejich interpretací a zhodnocením. V poslední části práce, tedy v závěru, jsou shrnuty veškerá zjištění a výstupy práce. K hlavním závěrům výzkumného šetření patří zjištění, že u trenérů převládá autorita založená na vlastnostech a síle osobnosti trenéra, bylo potvrzeno, že trenérskou autoritu respektují více chlapci, oproti dívkám. Získaná data ukázala, že většina trenérů volí racionální typ jednání, kde je hlavním motivem výhra, co se týče vedení týmu, nejčastěji se u trenérů setkáme s autoritativním stylem vedení, tedy s danými rozkazy a nařízeními. Na základě analýzy dat bylo zjištěno, že existuje vzájemný vztah mezi názorem rodičů a názorem svěřenců na trenéra.

Annotation

This bachelor's thesis focuses on the authority of basketball coaches as perceived by their charges. The data was obtained from players aged 14-19, using a quantitative method and an online questionnaire. The collected data was processed using Microsoft Excel and SPSS. The main objective of the thesis is to find out how charges perceive the authority of their basketball coaches. The thesis identifies various forms of authority found in coaches, determining which form prevails. Based on the information obtained, it is examined how the perception of authority in a coach differs depending on the characteristics of the charge, such as age, gender and education. The thesis also examines the way the coach acts in front of their charges and the way they lead the team. The thesis also describes the influence of parents on

the perception of authority. The thesis is divided into six parts, first being the theoretical part, which includes definitions and theoretical foundation for all the concepts mentioned in the thesis. The next parts deal with methodology. This is followed by the empirical part, which deals with the research process itself, the subsequent analysis of the results, their interpretation and evaluation. The last part of the thesis, the conclusion, summarises all the findings and outcomes of the thesis. One of the main conclusions of the research is the finding that authority based on the characteristics and strength of the coach's personality prevails; it has been confirmed that coaching authority is more respected by boys than girls. The data obtained showed that most coaches choose a rational type of conduct, where the main theme in team leading is winning; the most commonly encountered style of leadership is authoritative leadership, i.e. giving orders and tasks. Based on the data analysis, it was found that there is a correlation between the opinion of parents and charges on the coach.

Klíčová slova

Autorita, trenér, sport, basketbal, chování, jednání, vliv rodičů

Keywords

Authority, trainer, sport, basketball, behaviour, conduct, influence of parents

Title/název práce

The authority of basketball coaches as perceived by their charges.

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce PhDr. Dinu Numeratovi, Ph.D.za vstřícný a motivující přístup k mé práci a čas, který mně a mé práci během akademického roku 2019/2020 věnoval.

Obsah

1. Úvod	10
2. Teoretická část.....	11
2.1 Současný sport a trenér.....	11
2.2 Autorita.....	13
2.3 Prezentace trenéra – jednání, chování.....	14
2.4 Vliv rodičů svěřenců	16
2.5 Gender a sport	17
3. Cíle, výzkumné otázky a hypotézy	18
4. Metody práce.....	19
5. Cílová populace.....	20
6. Empirická část	22
6.1 Tvorba dotazníku.....	22
6.2 Pilotáž	22
6.3 Distribuce dotazníku	23
6.4 Analýza dat.....	24
6.5 Ověření hypotéz	35
6.6 Další výsledky	40
6.6.1. Hodnocení trenérů, charakteristiky respondentů.....	40
6.6.2. Hodnocení trenérů, vnímání autority trenérů, zprostředkovatel dotazníku.....	43
6.6.3. Vnímání autority trenérů, pohlaví trenérů.....	45
6.6.4. Rodiče, sport, podpora	46
7. Závěr.....	47
8. Summary	50
9. Seznam použité literatury	53
9.1 Internetové zdroje	53
9.2 Tištěné zdroje	53
10. Seznam příloh.....	56
10.1 Příloha č. 1.....	56
10.2 Příloha č. 2.....	56
10.3 Příloha č. 3.....	57

1. Úvod

Tématem mé bakalářské práce je vnímání autority trenérů basketbalu z pohledu jejich svěřenců. Autorita je v sociologii představována jako jedna ze základních forem uskutečňování moci (Sociologická encyklopedie, 2017). Autorita se projevuje v různých sociálních sférách, včetně sporu. Ve sportovním prostředí tak prostřednictvím autority dochází k vytváření hodnot, respektování pravidel, dodržování řádu či k adaptaci na kolektivní hru. To vše pod působením autority trenéra ovlivňuje nejen samotného jedince, ale potenciálně i jeho chování a jednání ve společnosti.

Zkoumáním sportu se v sociálních vědách zabývá samostatný podobor sociologie – sociologie sportu. Ta se snaží popsat a vysvětlit roli sportu ve společnosti, zkoumá vztah mezi sportem a společností či společenské a kulturní kontexty sportu. Mluvíme-li o sportu, nemáme na mysli pouze fyzickou aktivitu s cílem aktivního vyžití. Sport je významným sociálně-kulturním fenoménem, jehož vliv na utváření společnosti, v níž žijeme, je nezanedbatelný. Ve sportu se projevují rozdílná náboženství, národní kultury či například kultura globální. Sport hraje podstatnou roli také v politice a ekonomice zemí. Se sportem souvisí řada společenských problémů, které právě díky sportovním aktivitám vystupují na povrch, jedná se například o gender nerovnosti, ekonomické nerovnosti, role etnicity a rasy, vztah k životnímu prostředí či vztah k masmédiím (Sekot, 2008). Sport tak představuje jednu ze sfér, která umožňuje zkoumat a lépe pochopit sociální jednání a sociální vztahy, což se týká také zmíněné autority.

Cílem této práce je pohledem na perspektivu svěřenců zjistit, jak vnímají autoritu svých trenérů basketbalu a jak se toto vnímání liší dle osobních charakteristik svěřenců, tedy jakou roli hraje jejich věk, pohlaví či vzdělání. Kromě autority se práce zajímá také o trenérovo jednání, tedy o to, jak ke svěřencům z jejich pohledu trenér přistupuje či jak celý tým vede. Zaměřila jsem se také na roli, kterou při vnímání autority trenéra hrají rodiče svěřenců. Data byla získávána primárně pomocí kvantitativní metody od hráčů/hráček basketbalu ve věku mezi 14-19 lety, a to pomocí metody CAWI, tedy prostřednictvím online dotazníku, který byl distribuován především skrze sociální sítě a trenéry. Tyto data byla doplněna informacemi získaných z dostupných dokumentů z webových stránek České basketbalové federace (dále jen „ČBF“). Získaná data byla zpracovávána pomocí programu SPSS a Excel.

Tématem vnímání a utváření autority trenéra či jeho jednáním se zabývají především pedagogické a psychologické publikace či odborná literatura s konkrétním zaměřením na

sport (z českých například autorů – Petr Jansa, Alena Vališová, ze zahraničních autorů – John Lyle, Chris Cushion, David Tod či Marjorie B. Logsdon). Mě však bude zajímat toto téma ze sociologického úhlu pohledu, který ještě není tolik prozkoumán, proto se také snažím vycházet například z odborné literatury Maxe Webera.

Bakalářská práce je rozdělena na šest částí. V první části, která se zabývá teorií, se budu věnovat nejprve existujícím sociálně-vědním konceptualizacím pojmů trenér, sport a autorita ve sportu. Nedílnou součástí práce je také kapitola, která je věnována jednání trenéra se svěřenci a způsobu vedení týmu. Poslední kapitola, které se budu v teoretické části věnovat, se zabývá působením a možným vlivem rodičů na respektování autority u trenéra. Po další částech, kde si postupně představíme metody práce se přesuneme do části empirické, která bude věnována samotnému sběru dat v terénu, konkrétně přípravě výzkumu, popisu situace, jak daný výzkum probíhal a v neposlední řadě analýze výsledků a jejich následné interpretaci a zhodnocení. V závěru, v poslední části práce, budou shrnuty veškeré výstupy a zjištění, ke kterým jsem během práce dospěla.

2. Teoretická část

2.1 Současný sport a trenér

Slovo sport vzniklo z latinského slova *desporter*, což vyjadřuje stav nadšení a vzrušení, ve kterém se sportovci ocitají při oddávání se sportu (Dhirendra, 2004, s. 325). Sport však slouží pro mnohem více účelů, můžeme zmínit například funkci výchovnou, socializační, zdravotní, nebo také ekonomickou. Při výkonu sportu na profesionální úrovni může být sport pro člověka také profesí, tudíž primárním zdrojem příjmů (Kubíček, 2012, s. 316).

Chceme-li sport definovat, nesetkáme se s jednotným, univerzálním vymezením pojmu. V odborných příručkách, encyklopediích, v knihách zabývajících se daným tématem či v mezinárodně uznávaných dokumentech nalezneme spousty rozdílných definic, které sport charakterizují z mnoha odlišných pohledů, mě však zajímá především pohled sociologický. Sport jakožto společensko-kulturní fenomén má vliv na utváření a formování hodnot nejen jedince ale také společnosti jako celku. Ve Velkém sociologickém slovníku (1996) je sport chápán jako každá hra, která se uskutečňuje podle jasně daných pravidel a zásad fair play. Často je zmiňována vysoká úroveň formalizace, profesionalismu a organizace. Sekot (2008) se přiklání spíše k širšímu pojetí sportu, pod pojmem sport rozumí „*institucionalizovanou pohybovou aktivitu motivovanou zvýšením celkové kondice, osobním prožitkem či cíleným*

výsledkem nebo výkonem.“ Dále například sociolog A. Bláha definuje sport jako „*organizované a normované mimopracovní činnosti, kterými lidé uspokojují své záliby.*“ (Bláha in Sekot, 2006, s. 19). Jak je již na základě těchto dvou definic zřetelné, každý zdroj nahlíží na sport odlišně a z trochu jiného úhlu pohledu.

Dalším pojmem prostupujícím skrze celou mou práci je pojem trenér. Mluvíme-li o slově trenér, je potřeba nejprve rozlišit dva rozdílné pojmy, a to pojem trenér a kouč. Tyto pojmy velmi často mezi lidmi splývají v jeden, mnohdy jsou dokonce označovány za synonyma. Především však v zahraničí či ve vyšších, profesionálních sportovních soutěžích se významy těchto dvou pojmů striktně odlišují.

Pojem trenér pochází z angličtiny, jedná se o odvozené slovo od *to train* nebo – li *trénovat, vyučovat, instruovat*. Za trenéra označujeme osobu, která dohlíží, usměrňuje a řídí jedince (Osten, 2005, s. 189). Trenér, potažmo trenérství je velmi často označováno za profesi, avšak ne vždy tomu tak je. Kromě profesionálních trenérů se setkáme také s trenéry dobrovolnými, kteří zastávají roli trenéra ve svém volném čase, právě tito trenéři tvoří velkou část mého výzkumu. Na roli trenéra jsou kladeny vysoké nároky, ať už se jedná o trenérovu kvalifikaci, odborné znalosti či jeho vůdcovské a diplomatické schopnosti, spektrum trenérovy činnosti je tak velice široké. Například Svoboda (2007, s. 168) mluví o „*pedagogicko-psychologických, didaktických a sociálních aspektech interakčních aktivit trenéra při vedení a řízení sportovců ... kromě výkonnostního zaměření sledujeme další úkoly trenéra – socializační aspekty (vztahy ve skupině), smysl pro fair play, ...*“

Slovo kouč jsme přejali opět z angličtiny ze slova *to coach*, což v překladu znamená *radit někomu, vést hráče/týmy*. Tento výraz se v českém sportovním prostředí spíše nevyužívá, setkáme se s ním především v americkém sportovním prostředí. Je však dobré vědět, co daný termín znamená, a že se nejedná o synonymum slova trenér, jak je tomu mnohdy nazýváno. Kouč se zaměřuje spíše na strategii a taktiku při sportovních trénincích či utkáních. Svěřencům také poskytuje rady a vysvětlení v rámci individuální psychologické péče. Jedná se tak spíše o poradce, který pomáhá se sebe rozvojem a psychikou sportovců (Fischer-Epe, 2006). Jak bylo již výše zmíněno, v českém sportovním prostředí se častěji setkáme s pojmem trenér a slovy od něj odvozenými, a proto budu i já ve své práci využívat právě tento pojem. Oslovením trenér jsou také dané osoby označeny na hlavní webové basketbalové stránce ČBF.¹

¹Tento výběr mezi slovy coach a trenér však nemá žádný vliv na vnímání autority ze strany svěřenců, mluvíme-li konkrétně o mé práci. Dle zjištěných informací respondenti nemají svého coache, mají pouze trenéra, nemůže tak dojít ke zmatení respondentů.

2.2 Autorita

Slovo autorita pochází z latinského slova *auctoritas*, což v českém překladu znamená *platnost, vážnost, rozkaz, zmocnění, vliv*. Jedná se o pojem, který je poměrně komplikované jednoznačně definovat, neboť každý autor chápe tento pojem trochu odlišně. Autoritou se zabývá v Sociologické encyklopedii například Miloslav Petrušek, který chápe autoritu jako *„jednu z forem uskutečňování moci, která je založena na více, či méně obecném uznání oprávněnosti (legitimity) vlivu určité osobnosti, instituce nebo skupiny.“* (Sociologická encyklopedie, 2017)

Dále například Anthony Giddens definuje v knize *Sociology* autoritu jako *„legitimní moc osoby nebo skupiny nad druhou, která vyplývá z víry, tradice nebo výjimečného charakteru dané osoby či skupiny.“* (Giddens, 1999, s. 549)

Ve své práci bych ráda zmínila především 3 typy autority od Webera, v jeho terminologii panství. Pojem panství označuje Weber jako *„šanci shledávat se s poslušností pro určitý rozkaz, která může spočívat na různých motivech povolnosti.“* (Weber, 1969, s. 225) Panství je definováno jako moc, kdy podřízený dobrovolně uposlechne příkazy nadřízeného. Jedná se tedy o vztah dominantní mocenské autority a ovládaných, který je oběma stranami chápán jako oprávněný. Weber definoval tři typy panství, a to jednak panství tradiční, které je založeno na respektu ke zvykům a tradicím, poddaní jsou oddáni svému „pánovi“. Dále panství charismatické, kde hraje hlavní roli síla osobnosti, charisma a „výjimečné“ vlastnosti a schopnosti dané osoby, hlavním a jediným zdrojem legitimacy je v tomto případě charismatická síla autority a v případě, že charisma dané osoby časem upadá, upadá s tím i jeho autorita. A v neposlední řadě racionálně legální panství, které je ztotožněno s mocí zákona, hlavní roli zde hraje existence právní normy a ustanovení (Weber, 1998, s. 354).

Na základě kritéria sociální prestiže je autorita ve Velkém sociologickém slovníku (Linhart, Petrušek, Vodáková, Maříková, 1996) rozdělována na formální a neformální. Formální autorita je dána postavením či funkcí, vyplývá tak z postavení dané osoby v hierarchickém systému instituce, v tomto případě nehrají roli osobnostní vlastnosti jedince. Oproti tomu autorita neformální je nenucená, dobrovolná a předpokládá svobodnou volbu jedinců se dané osobě podřídit. Dle důsledků chování sociálního okolí je dále autorita rozdělována na skutečnou a zdánlivou. Pokud svěřenci spolupracují, plní rozkazy, úkoly a respektují pravidla, jedná se o autoritu skutečnou. Pokud svěřenci nespolupracují, pravidla

nerespektují, sabotují a držitelé autority nedůvěřují, jedná se o autoritu zdánlivou (Vališová, 2008). Vezmeme-li v potaz tři typy panství od Webera, autorita skutečná, či zdánlivá se může vyskytovat u všech tří typů panství. Autoritu formální očekáváme u racionálně legálního typu panství naopak autoritu neformální, u které hrají podstatnou roli osobnostní vlastnosti jedince, spíše u charismatického typu panství.

Napříč celou prací se zabývám tím, jak si trenér autoritu získává, s jakými typy autority se můžeme setkat, či jak autoritu vnímají svěřenci. Je však třeba přistoupit také na možnost, že si trenér autoritu u svěřenců vůbec nezíská, či že ji postupem času zcela ztratí. Ať se jedná o trenéry, či například o učitele, nebo nadřízené v pracovním prostředí, v žádném z případů není získání autority samozřejmostí. Autoritu lze získat různými způsoby, někdo získá autoritu přirozeně, bez jakékoliv námahy. U takovýchto lidí vychází autorita z jejich povahy, osobních charakteristik, či profesních dovedností. Jiní musí autority dosáhnout svým chováním. A naopak někteří si autoritu i přes veškerou snahu nikdy nezískají. Velkou roli v budování autority hraje to, jakou má daný člověk v týmu roli, či jaké jsou jeho kompetence a pravomoci.

Jak jsme se výše přesvědčili, najít jednotnou definici pojmu autorita je zcela nemožné, na základě toho vzniká také mnoho odlišných druhů chápání autority, či její dělení dle mnoha rozdílných kritérií. Výše jsou zmíněna ty, které považuji za relevantní pro mou práci a se kterými budu nadále pracovat.

2.3 Prezentace trenéra – jednání, chování

V této části se zaměřím na jednání nositele autority, v našem případě tedy na jednání trenéra. Jednání lze chápat jako konkrétní druh chování. Jednání definujeme jako „*cílenou, vědomou činnost, která je v sociologii spojována s reakcí další osoby.*“ (Petrusek, 1996, s. 462) Weber učinil jednání hlavním předmětem pojetí sociologie, snažil se jednání porozumět, vysvětlit jeho účinky, možné důsledky a popsat jeho průběh konání. Dle Webera jde však o předmět sociologie pouze v případě, mluvíme-li o jednání sociálním, tedy o jednání, které je spjato s interakcí další osoby, či dalších osob, jinak řečeno, pokud se vztahuje k jednání jiných. Weber tedy rozlišuje 4 typy jednání, zaprvé jednání účelově racionální, které je motivováno snahou dosáhnout určitého cíle, smysl tohoto jednání spočívá v dosažení určitého cíle, který je jedincem racionálně promyšlen a sledován. Dalším typem je jednání hodnotově

racionální, které nese etické, estetické či náboženské motivy, je motivováno vírou v určitou bezpodmínečnou hodnotu. Smysl tohoto typu jednání je zakotven v samotném jednání. Dále zde máme jednání afektivní, to je motivováno pocity a emocemi. A jako poslední jednání tradiční, které je motivováno tradicí, tedy již zažitými návyky a zvyky. Dle Webera (1978) je „*ideálně racionální, srozumitelný a jednoznačný*“ pouze první výše zmíněný typ jednání. Jeho hlavním cílem je však snaha porozumět myšlenému smyslu sociálního jednání (Weber, Roth, Wittich, 1978).

Takto definoval jednání a jeho 4 typy samotný Weber. Vztahujeme-li výše zmíněné informace ke sportu, potažmo k trenérovi, lze například pod afektivní typ jednání zařadit jednání motivované vášní a láskou k danému sportu. Smyslem tohoto typu jednání tak můžou být samotní svěřenci, jedná se o snahu trenérů předat svěřencům své nadšení ke sportu. Mluvíme-li o hodnotově racionálního typu jednání můžeme zmínit například motivaci hrou fair play, jde o snahu respektovat určitá pravidla, soutěžit ve správném sportovním duchu. Opakem je jednání, které je podmíněno protikladnými hodnotami, než je hra fair play, jedná se o nekalé aktivity jako je doping, podvádění, násilí, či korupce ve sportu (Sekot, 2008). I v tomto případě se však jedná o hodnotově racionální typ jednání. Já se budu snažit z výpovědí respondentů určit, který ze 4 typů jednání u trenérů převažuje.

Dále bych zmínila Martense, který rozlišuje 3 typy trenérů dle způsobu vedení dané skupiny svěřenců, v mém případě tedy podle toho, jakým způsobem trenéři organizují trénink, řídí zápas či rozdělují pozice a role svěřencům. Jako první se jedná o autoritativní typ vedení (trenér diktátor). V tomto případě je trenér velmi nekompromisní, přísný, většinu rozhodnutí dělá sám a svěřenci mají za úkol pouze plnit jeho rozkazy a nařízení. Trenér bývá velmi dominantní, častokrát s výbušnou povahou. Druhým typem je submisivní typ vedení (trenér opatrovatel). Tento typ trenéra vede své svěřence velmi laxe a do organizace tréninku zasahuje co možná nejméně. Častokrát se jedná o neschopnost řídit danou skupinu svěřenců, trenér má strach z odpovědnosti, z pozice vůdce. Jako poslední je zde kooperativní typ vedení (trenér učitel), zde funguje mezi trenérem a svěřenci vzájemná spolupráce, demokracie, diskuse a domluva. Svěřenci jsou učením flexibilnější, vlastní zodpovědnosti, mohou projevit svůj názor a trenér jim naslouchá. Martens (2006) zastává ten názor, že se velká část trenérů přiklání právě k jednomu ze tří trenérských typů. Na základě získaných informací bych tedy ráda zjistila, zda trenéři basketbalu disponují stejným stylem vedení skupiny, či zda se styly vedení mezi trenéry liší.

2.4 Vliv rodičů svěřenců

Neopomenutelnou roli ve vztahu mezi trenérem a náctiletými svěřenci sehrávají také rodiče svěřenců. Především rodiče jsou těmi, kdo hrají rozhodující funkci v chování, hodnotovém směřování, psychologickém zrání či při utváření sociálních kompetencí dítěte (Sekot, 2019). Právě oni učí dítě již od útlého věku respektování jiných autorit, než jsou oni sami, ať už se jedná o sportovního trenéra, či učitele, nebo nadřízeného. Vše je však individuální a záleží na konkrétním typu rodiny, každá rodina přikládá důležitosti respektování jednotlivých autorit (trenér, učitel, politik, rodinná role) jinou váhu. Mluvíme zde především o schopnosti náctiletého akceptovat nařízení, řídit se daným rozhodnutím, respektovat pravidla a hodnoty či o schopnosti s danou autoritou komunikovat. Vliv na respektování trenérské autority svěřencem má také fakt, zda rodiče dávají najevo před potomkem pozitivní, podporující postoj k autoritě trenéra. Právě zde tkví zásadní problém, poměrně novodobým trendem rodičů je znevažovat trenérskou autoritu a nevhodně, negativně, až vulgárně komentovat trenérovo rozhodnutí, styl vedení týmu, či styl trenérova jednání (Vališová a Kasíková, 2011).

Mluvíme-li tedy o autoritě ve vztahu trenér – sportovec, nesmíme opomenout třetí subjekt, se kterým budeme v této práci pracovat, tento subjekt nám následně vytváří vztah trenér – sportovec – rodič, Sekot (2019, s. 68) nazývá tuto vzájemnou provázanost „*sportovním trojúhelníkem*“. V tomto vztahu hrají podstatnou roli zkušenosti všech subjektů s různými typy autorit. Ať už se jedná o zkušenost trenéra s odlišnými typy rodičů (ambiciózní, konfliktní, submisivní, ...), či naopak o zkušenost rodičů s trenéry, či zkušenost svěřenců s trenéry. Je však potřeba zmínit i další subjekty jako jsou spoluhráči, vrstevníci svěřenců či sociální média, těmi se však v této práci zabývat nebudeme.

Rodiče svým chováním častokrát ovlivňují samotný chod tréninku, úspěšnost dítěte, či působení trenéra v kolektivu dětí. Na jedné straně mohou rodiče poskytnout dítěti podporu a motivaci. Mohou sehrávat „modelovou roli“ trenéra, roli rádce, pomocníka či roli autority mimo sportovní prostředí, pro dítě velmi prospěšné a pozitivní. Avšak právě tento fakt může vést u dítěte ke znevažování a nerespektování autority trenéra, či jeho opovržením. Na druhé straně může také docházet například ke konfliktům rodičů s trenéry, či k vulgárnímu chování, pokřikování a používání vulgarismů. Právě konflikty mezi rodičem a trenérem mohou negativně ovlivnit pohled dítěte na trenéra, důvěru v něj a vnímání jej jako autoritativní

osobnost, jako člověka, kterého by mělo respektovat (Sekot, 2019). Velkou roli hraje také fakt, zda rodič sám vykonával nějaký sport, či nikoliv. Rodič s vlastní sportovní zkušeností se dokáže do situace dítěte lépe vžít, orientuje se ve světě sportu, dokáže dítěti poskytnout cenné rady, a v neposlední řadě ho obeznámit s důležitostmi respektování autority, řádu a pravidel.

S vývojem dítěte se však role rodičů při sportu mění. S tím, jak dítě vyrůstá si postupně samo přebírá kontrolu nad sportem, nad svou kariérou. V průběhu vývoje dítěte dochází k uvolňování závislosti na rodičích, z dítěte se postupně stává člověk, který se osamostatňuje, projevuje svůj vlastní názor, stojí si za ním a nebojí se jej hájit. Právě v období dospívání dětí se dotváří sebeidentita jedinců, což častokrát vede k neshodám s rodiči, k odporování a nesouhlasu s jejich názory, jedná se tak o období, které je označováno za problémové, co se týče vztahu svěřenec a rodič ve sportovním prostředí, ale nejen v něm (Sekot, 2019). Role rodičů ustupuje do pozadí a nahrazuje jej především přítomnost vrstevníků, spolužáků či spoluhráčů (Vágnerová, 2007). Avšak ne vždy role rodičů v životě náctiletého postupem času klesá, a i ve sportu může být nadměrná angažovanost rodičů tím největším nepřítelem. Každý rodič je zainteresovaný ve sportovní kariéře svého potomka v odlišné míře. Rodiče však nemusí mít vliv pouze na své potomky, ale také na samotného trenéra. Právě výše zmíněná angažovanost rodičů může vést k nevhodným intervencím ze strany rodičů, jedná se například o tendenci radit trenérovi či mu našeptávat, co by měl a neměl dělat (Sekot, 2019).

2.5 Gender a sport

Ve společnosti se často setkáváme s adjektivy, jakou jsou „ženské“ a „mužské“, již toto rozdělení napovídá o tom, že lidé nepovažují obě pohlaví za sobě rovné. Je třeba zmínit, že genderové identity jsou sociálně konstruované, nikoliv dané. Tento fakt souvisí s genderovou socializací, tedy s procesem, kdy si člověk osvojuje genderové role. V rámci tohoto procesu však dochází k přenosu stereotypů, kdy společnost člověku říká, které vlastnosti a činnosti jsou správné pro muže, a které naopak pro ženy, tedy jak by se měl chovat, aby to bylo „správné“. Na základě genderových stereotypů jsou k feminitě přiřazovány vlastnosti jako zodpovědnost, pasivita, jemnost, či závislost. Naopak za maskulinní se považuje dominance, soutěživost, agresivita, či vyšší společenské postavení (Janošová, 2008), (Stoller, 1974).

Rozdílem v chování a myšlení mezi muži a ženami s ohledem na sport a trénink se zabýval ve své knize například Linz (2016), který zmiňuje, že dívky jsou mnohem více citlivé

a vnímavější, naopak méně agresivní, či bojovné. Právě výše zmíněné vlastnosti by mohly mít velký vliv na to, jakým způsobem daný jedinec autoritu trenéra vnímá a jak jej respektuje. Rozdíly mezi muži a ženami se projevují a zasahují do mnoha oblastí běžného života, ať už mluvíme o trhu práce, vzdělání či například sportu, kde mě bude odlišnost pohlaví zajímat. Jak zmiňuje ve své knize Pfister (2010) současný svět sportu je mnohem více otevřený oběma pohlavím, oproti minulosti, kdy patřil především mužům. Hranice mezi typicky mužskými a ženskými sporty se ztenčuje, diskriminace žen ve sportu klesá, také spousta žen začíná s pánskými sporty ve snaze o integraci. Stále však nemůžeme mluvit o rovnoprávnosti žen a mužů ve světě sportu, o stejném zacházení s oběma pohlavími, pouze o jakémsi zlepšení situace oproti letům minulým. Ve své práci se budu snažit zjistit, zda pohlaví svěřenců hraje roli ve vnímání trenéra, jeho autority, či nikoliv. Zaměřím se také na pohlaví trenérů, tedy zda svěřenci jinak vnímají trenéra muže a trenérku ženu.

3. Cíle, výzkumné otázky a hypotézy

Hlavním cílem mé bakalářské práce je zjistit, jak svěřenci vnímají autoritu u svých trenérů basketbalu. Na základě všech získaných informací bych ráda zjistila, jak se u svěřenců liší pohled na trenéra a vnímání autority trenéra v závislosti na věku, pohlaví a vzdělání svěřenců, budou mě zajímat také odlišnosti ve vnímání trenérovi autority na základě pohlaví samotného trenéra. Pozornost bude věnována také tomu, jakým způsobem trenér celý tým vede, a jak se svěřenci jedná. Na vnímání autority mají vliv i ostatní, vnější činitelé, jako je například škola, kamarádi, či rodina. Já se zaměřila právě na rodiče svěřenců, kteří zde hrají nezanedbatelnou roli (Sekot, 2019). V poslední části mé práce se tedy budu snažit zjistit, jaký je vliv rodičů svěřenců na vnímání trenérské autority.

Pro svou práci jsem si stanovila několik výzkumných otázek.

- Jaká je souvislost celkového hodnocení trenéra s hodnocením jeho autority?
- Jaký vliv mají na vnímání autority trenéra osobní charakteristiky svěřence (věk, pohlaví)?
- Jaký vliv mají na vnímání autority trenéra ostatní činitelé (rodiče)?

Na základě výzkumných otázek jsem vytvořila k nim odpovídající hypotézy.

Otázka: Jaká je souvislost celkového hodnocení trenéra s hodnocením jeho autority?

H₁: Čím vyšší hodnocení je trenérům uděleno celkově, tím vyšší bude jejich hodnocení autority.

Otázka: Jaký vliv mají na vnímání autority trenéra osobní charakteristiky svěřence (věk, pohlaví)?

H₂: Svěřenci staršího věku (17, 18, 19 let) respektují trenéra méně než svěřenci mladšího věku (14, 15, 16 let).

H₃: Svěřenci ženského pohlaví respektují trenéra více než svěřenci opačného pohlaví.

Otázka: Jaký vliv mají na vnímání autority rodiče svěřenců?

H₄: Postoj svěřencových rodičů k trenérovi neovlivňuje svěřencův názor na trenéra.

4. Metody práce

Pro tuto práci jsem využila kvantitativní metodu dotazníkového šetření. Data pro výzkum jsem získávala zaprvé pomocí online dotazníku, tedy metodou CAWI (Computer Assisted Web Interviewing). Jedná se o metodu, kdy respondent vyplní sám, bez přítomnosti tazatele, elektronický dotazník, na který je nasměrován skrze internet, email, či webové stránky. Pro tuto metodu jsem se rozhodla především kvůli jejím výhodám, kterými jsou rychlost, náklady, jednoduchost a atraktivita pro respondenta. Daná metoda mi tak umožnila sesbírat velké množství dat od různých respondentů, a to napříč celou ČR za poměrně krátký časový úsek. Velkým plusem je také elektronická podoba vyplněných dotazníků, tudíž odpadá doslovné přepisování získaných dat do elektronické podoby. Data jsou tak, po jejich očištění, připravena k okamžitému zpracování a následné analýze. Na druhé straně, metoda CAWI disponuje kromě výhod, také stinnými stránkami, se kterými je potřeba počítat. Jedná se například o poměrně nízkou míru návratnosti, či o omezení na skupinu populace, která má přístup k internetu. Pokrytí internetem se v rámci populace nejvíce liší mezi různými věkovými skupinami obyvatel. Dle novodobých údajů z projektu EU Kids Online IV – Česká republika (2018) používá více než 99 % dětí a dospívajících v ČR ve věku 9-17 let internet, právě do tohoto věkového rozmezí spadá velká část mé cílové populace, u zbylých 18letých a 19letých respondentů lze užívání internetu doložit například na základě údajů Eurostatu (2009), ty říkají, že lidé ve věku 12-19 let v ČR používají internet v 90 %, jedná se o starší údaje, proto je procento uživatelů o něco nižší. Z těchto informací je však patrné, že se nemusíme u naší cílové skupiny respondentů obávat nepřístupu k internetu. Respondenti pro můj výzkum byli zpočátku vybíráni na základě samovýběru, jedná se o situaci, kdy se lidé

účastní výzkumu pouze na základě svého vlastního rozhodnutí či zájmu (Bethlehem a Biffignandi, 2012, s. 45-47). Jelikož je samovýběr považován za negativní, nechtěný jev při výzkumu, snažila jsem se jej v průběhu sběru dat minimalizovat, tudíž jsem řadu respondentů, především v druhé půlce sběru dat, neoslovovala náhodně ale záměrně. Mým druhým zdrojem dat byla analýza dostupných dokumentů, konkrétně se jednalo o využití a zpracování dat z webových stránek ČBF. Takto jsem zjišťovala informace o trenérech, konkrétně o jejich pohlaví. Těmito daty jsem pouze doplnila klíčové informace získané prostřednictvím dotazníku. Snažila jsem docílit toho, abych mohla jednotlivé odpovědi respondentů spojit s konkrétním trenérem, tedy s trenérem mužem, či ženou a následně porovnávat.

Jelikož se jedná o kvantitativní metodu, mým cílem bylo získat obdobný počet informací od několika odlišných skupin respondentů pro možné následné porovnání. Respondenty jsem porovnávala na základě těchto kritérií – jejich pohlaví, vzdělání a věku. Usilovala jsem tak o to, aby v každé kategorii byl počet respondentů, co možno nejvyrovnanější. Při distribuci dotazníku jsem se snažila oslovovat respondenty napříč všemi výše zmíněnými skupinami. Také trenéry, skrze ně jsem dotazník distribuovala, jsem vybírala dle toho, jaké svěřence trénují, tudíž kterou kohortu respondentů zajistí pro můj dotazník, zároveň jsem však při výběru dbala i na charakteristiky samotných trenérů, kde jsem se snažila především o vyváženost počtu trenérů mužů a žen.

5. Cílová populace

Velkou většinu dat pro výzkum jsem získávala od samotných svěřenců, nikoliv od trenérů, tato data jsem dále doplnila informacemi získanými z dokumentů na stránkách ČBF, jak bylo zmíněno již výše. Informace získané přímo od svěřenců budou, dle mého předpokladu, pro moji práci zcela vyhovující, neboť jak je již patrné z názvu práce, cílem je zjistit názory a postoje jednotlivých svěřenců, tedy jak oni sami vnímají své trenéry a jejich autoritu. Mojí cílovou skupinou budou náctiletí hráči/hráčky basketbalu v České republice, konkrétně specifikováno na svěřence ve věku mezi 14-19 lety. Toto věkové rozmezí jsem zvolila především z důvodu uspořádání basketbalových soutěží v ČR², dalším motivem byla také snaha získat informace od náctiletých respondentů, nikoliv od dospělých jedinců, nebo naopak od dětí. Jediným kritériem je tedy věk respondenta a jeho aktivní účast v jakémkoliv

²Do věkového rozmezí 14-19 let spadají rozdělené sportovní skupiny na mužské a ženské – žáci/žákyně, kadeti/kadetky a junioři/juniorky. U mladších sportovců 14let mohou být v jedné týmu zároveň chlapci i dívky. Sportovci starší 19let jsou rozděleny do poslední skupiny muži/ženy, kde může docházet v jednom týmu k velkým věkovým rozdílům u jednotlivých svěřenců. Pro mé následné porovnávání, jak na základě věku či pohlaví svěřenců jsem proto volila věkové rozmezí respondentů 14-19 let. (ČBF, 2017)

basketbalové soutěži. Zaměřila jsem se také na to, jakým způsobem se respondenti o dotazníku dozvěděli, či jak byli kontaktováni, tato skutečnost může hrát určitou roli v odpovědích respondentů. Neboť v případě, že je zprostředkovatelem samotný trenér, může dojít u respondentů k vyplnění z povinnosti, či k domněnce, že dotazník slouží pro účely trenéra, že není anonymní a jeho vyplnění nebude relevantní. Proto bylo v dotazníku nutné zmínit především jeho anonymnost, a účel, za kterým byl vytvořen, abychom se vyhnuli možnému zkreslení dat. Při analýze dat budu jednotlivé skupiny podle toho, kým byli kontaktováni, porovnávat a zjišťovat možné odlišnosti a rozdíly v jejich výpovědích.

6. Empirická část

6.1 Tvorba dotazníku

Dotazník jsem vytvářela na internetových stránkách. U tvorby dotazníku pro mě bylo důležité, aby nejsložitější a nejnáročnější otázky byly umístěny uprostřed. Začátek i konec dotazníku se skládal spíše z jednoduchých otázek, které nevyžadují dlouhé přemýšlení. Finální dotazník je tvořen z 23 otázek. Prvních sedm otázek zkoumá bližší charakteristiku respondentů, a to jejich věk, pohlaví, vzdělání, typ soutěže atd., ve většině se jedná o otázky uzavřené. Dále následují složitější otázky, ty jsou zaměřené na trenéra samotného, konkrétně na autoritu trenéra, jeho jednání či vedení tréninku. Ve většině případů jsem se rozhodla využít škálové otázky, které jsou vhodné pro měření názorů a postojů respondentů. Ve všech případech jsem použila Likertovu škálu, která měří sílu souhlasu, či nesouhlasu s určitými výroky. Respondenti měli na výběr vždy ze čtyř stupňů souhlas/nesouhlasu, a to od „rozhodně souhlasím“ přes „spíše souhlasím“, až po „spíše nesouhlasím“ a „rozhodně nesouhlasím“. Pokud respondenti neznali odpověď, mohli zvolit variantu „nevím“. Následující otázky se zabývají vlivem rodičů svěřenců na vnímání autority trenéra, přesněji řečeno se snažím zjistit, jak velkou roli hrají rodiče v tom, jak náctiletý (ne)respektuje trenérskou autoritu, jak (ne)přijímá trenérovi rozkazy, celkově jak náctiletý vnímá trenérskou autoritu. Zbylé otázky v dotazníku byly taktéž uzavřené, jednalo se buď o otázky dichotomické/trichotomické nebo výběrové. Uzavřené otázky jsem volila záměrně, a to především z důvodu rychlosti a jednoduchosti vyplnění odpovědí. U posledních dvou otázek se jedná o hodnocení na škále v rozmezí 1 až 10, kdy respondenti hodnotí nejprve autoritu trenéra a jako poslední trenéra obecně.

Kompletní, použitý dotazník lze naléznout v příloze č.3 na konci dokumentu.

6.2 Pilotáž

Po vytvoření online dotazníku jsem provedla nejprve pilotáž s pěti respondenty. Pilotáž mě měla za cíl upozornit na nedostatky a možné chyby v dotazníku, které by mohly mít následně negativní vliv na získané, finální údaje. Na menším počtu respondentů jsem ověřila, zda je dotazník srozumitelný, snadno pochopitelný, či je jeho náročnost pro respondenty časově adekvátní. Respondenti vyplňovali dotazník online, avšak za mé přítomnosti. Během vyplňování jsem respondenty nijak svou přítomností nevyrušovala, pouze

se soustředila na jejich reakce při čtení otázek, na dobu rozmyšlení či na měření časového úseku, který pro vyplnění potřebovali. Po skončení dotazníku jsme společně prodiskutovali veškeré nejasnosti či nesrozumitelné otázky a odpovědi, které se v dotazníku vyskytly. Pilotáž byla velmi nápomocná k upravení dotazníku do jeho finální podoby, odstranění pár překlepů či pro respondenty nesrozumitelných otázek a odpovědí. Velmi důležitý u mě byl také čas, který respondenti při pilotáži pro vyplnění dotazníku potřebovali. Jelikož jsou mojí cílovou skupinou náctiletí respondenti, bylo vhodné, aby vyplňování dotazníku nepřekročilo 10 minut, a to kvůli koncentraci respondentů, neztracení zájmu o dotazník a udržení pozornosti. Při pilotáži byla průměrná doba vyplňování přibližně 8 minut, což je zcela optimální, počet otázek tedy již nebylo nijak potřeba upravovat.

6.3 Distribuce dotazníku

Jak jsem již výše zmínila, distribuce dotazníku probíhala skrze internet, to především prostřednictvím Facebooku. Dotazníku jsem publikovala na několika facebookových skupinách zaměřujících se na basketbal.³ K distribuci dotazníků jsem však použila i vlastní síť mých známostí v basketbalové komunitě, ty jsem oslovila pomocí e-mailu, SMS, nebo chatu a poprosila je, aby mi s distribucí pomohly. Toto bych považovala za první vlnu distribuce mého dotazníku. Za zhruba týden jsem dostala odpovědi od cca 150 respondentů, abych však mohla s daty analyticky pracovat, potřebovala jsem odpovědi více. Rozhodla jsem se tak v první řadě o připomenutí, znovu jsem potencionální respondenty kontaktovala a opět poprosila o vyplnění, v druhé řadě jsem se rozhodla pro druhou vlnu distribuce. Ta probíhala skrze basketbalové trenéry, které jsem vyhledala na stránkách ČBF. Zprvu jsem se distribuce prostřednictvím samotných trenérů bála, a to kvůli ovlivnění odpovědí respondentů. V dotazníku je však jasně uvedeno, že se jedná o anonymní dotazník a veškeré informace z něj získané budou použity pouze ke studijním účelům. Trenéry jsem také poprosila, aby i oni sami zmínili, že mají pouze roli distributora. I přesto jsem kontrolovala a zjišťovala možné ovlivnění respondentů trenéry při samotné analýze. Za další týden odpovědělo na můj dotazník již celkem 355 respondentů. Toto číslo bylo pro následnou analýzu již dostačující, a proto jsem sbírání dat již v tento moment ukončila.

³ Konkrétně se jednalo o facebookové stránky Český basketbal, 3x3 Český basketbal, BA Nymburk, BK Pardubice – mládežnický basketbalový klub a SŠB Pardubice basketbal.

6.4 Analýza dat

Ze získaných dat jsem odstranila chybné záznamy. Jednalo se o záznamy od 15 respondentů, kteří nesplňovali kritéria pro účast v dotazníku (jejich věk nespadal do věkového rozmezí 14-19 let, či vůbec nehráli aktivně basketbal), tyto data jsem ihned odstranila a od této chvíle pracovala již pouze s 340 validními odpověďmi. Data jsem následně zpracovávala a analyzovala pomocí programu Microsoft Excel a SPSS. Pro práci s daty jsem používala například funkce zjišťující průměry či směrodatné odchylky, dále také příkazy Count nebo If. Vztahy mezi proměnnými jsem testovala ve většině případů pomocí korelace nebo t-testu.

Trenéři, pod které jednotliví respondenti spadají, jsou bezesporu nedílnou součástí výzkumu, i když nezastávají roli dotázaných. Jak bylo již výše zmíněno, informace o trenérech jsem získala využitím dat z webových stránek ČBF. Celkový počet 340 respondentů spadá dohromady pod 46 různých trenérů. Z 46 trenérů šlo pouze v 7 případech o trenérku ženu, ve velké většině se tak jedná o trenéry mužského pohlaví.

Pro vyhodnocení jednotlivých otázek použiji grafické znázornění, konkrétně tabulky, a to pro přehlednější a srozumitelnější vyjádření zjištěných informací. Data jsou vyjádřena v procentech zaokrouhlených na celá čísla, celek tvoří vždy 100 %.⁴ Otázka č. 6 byla jediná v dotazníku otázkou otevřenou, respondenti tak měli možnost vyjádřit odpověď svými vlastními slovy. U otázek č. 10-13 byla použita technika Likertovy škály, jak už bylo výše zmíněno, jedná se o čtyřbodovou škálu. Při jejím vyhodnocování jsem do tabulek zaznamenala, kolik procent lidí zvolilo daný stupeň (ne)souhlasu na konkrétní poloze škály, respondenti, kteří si nebyli jistí zvolením stupně souhlasu, mohli vybrat variantu „nevím“. Součet všech procent v jednom řádku tvoří dohromady 100 %. Všichni respondenti odpověděli při vyplňování dotazníku na všech 23 otázkách. Odpověď „nevím“ měli možnost zvolit respondenti celkem u 34 otázek či výroků. Po vyhodnocení byla v průměru každá odpověď „nevím“ volena 10 % respondentů.

Nyní představím vyhodnocené otázky z dotazníku, avšak pouze ty, se kterými budu v průběhu práce pracovat, a které budu následně využívat k analýze.

⁴ Otázka č. 1 byla filtrační, ptala se respondentů, zda hrají závodně basketbal a patří tak do mé cílové skupiny, jelikož všech 340 respondentů s jejichž odpověďmi pracuji, odpovědělo „ano“, začnu ve vyhodnocování od otázky č. 2

OTÁZKY Č. 2–5

Věk respondentů je poměrně vyrovnaný, každý ročník je zde zastoupen 15 až 21 %, kromě devatenáctiletých respondentů, těch je pouhých 6 %.

Většina respondentů (74 %) se o dotazníku dozvěděla prostřednictvím trenéra, jedná se především o již výše zmíněnou druhou vlnu distribuce, kdy mezi kontaktované osoby patřili pouze trenéři basketbalu. Respondenti se také dozvěděli o dotazníku skrze kamarády, či spoluhráče, nebo například na sociálních sítích.

Ve vzorku respondentů je 51 % mužů a 49 % žen, co se týče pohlaví respondentů, jedná se tak o velmi vyrovnaný vzorek.

Přesná polovina respondentů, tedy 50 %, studuje gymnázium. Přes 20 % respondentů je jak ze základních, tak i ze středních odborných škol. Pouhé 2 % respondentů studují střední odborné učiliště a 1 % vysokou školu.

Tabulka 1 Sociodemografické charakteristiky svěřenců

Kolik Vám je let?		Jak jste se o dotazníku dozvěděli?		Jsem muž X žena?		Jakou školu studujete?	
Odpověď'	Počet v %	Odpověď'	Počet v %	Odpověď'	Počet v %	Odpověď'	Počet v %
14 let	20 %	Od kamarádů	15 %	Muž	51 %	Základní škola	25 %
15 let	21 %	Na sociálních sítích	7 %	Žena	49 %	Střední odborná škola	22 %
16 let	17 %	Od rodičů	3 %			Střední odborné učiliště	2 %
17 let	21 %	Od trenéra	74 %			Gymnázium	50 %
18 let	15 %	Jiná	1 %			Vysoká škola	1 %
19 let	6 %						

Získaná data budu vzájemně porovnávat, a to na základě tří osobnostních charakteristik svěřenců. Data budou rozdělena nejprve do dvou skupin dle pohlaví respondentů, tedy zda je respondentem chlapec či dívka. Druhé rozdělení bude záviset na věku respondentů. Rozhodla jsem se utvořit opět dvě skupiny, skupinu mladších a starších respondentů. Mezi „mladší“ budou zařazeni respondenti ve věku od 14 do 16 let včetně, druhou skupinu „starších“ budou tvořit respondenti od 17 do 19 let včetně. Poslední, tedy třetí rozdělení, se bude odvíjet od vzdělání respondentů, první skupinu budou tvořit respondenti studující gymnázium, druhá skupina bude tvořena respondenty ze středních škol, a to jak ze středních odborných škol, tak z učilišť. V rámci mé práce mě budou zajímat odlišnosti vždy mezi dvěma skupinami, co se týče pohledu na trenéra a vnímání autority trenéra.

OTÁZKA Č. 9: Stalo se někdy, že jste porušili trenérův příkaz?

Celkem 64 % respondentů uvedlo, že alespoň jednou porušili a neuposlechli trenérův příkaz. U 43 % z nich se tato situace opakovala vícekrát. Trenérovi příkazy plně dodržuje 21 % respondentů, kteří uvedli, že vždy plnili příkazy tak, jak měli. Zbýlých 15 % zvolilo odpověď „nevím“.

Tabulka 2 Porušení trenérova příkazu

Stalo se někdy, že jste porušili trenérův příkaz?	
Odpověď	Počet v %
Ano, vícekrát	43 %
Ano, jednou	21 %
Ne, nikdy	21 %
Nevím	15 %

OTÁZKA Č. 12: Vyjádřete míru souhlasu s následujícími výroky.

Tabulka 3 Míra souhlasu respondentů s výroky týkající se jednání trenéra

	Rozhodně souhlasím	Spíše souhlasím	Nevím	Spíše nesouhlasím	Rozhodně nesouhlasím
Trenér se snaží dosáhnout nejlepšího výsledku	75 %	21 %	4 %	0 %	0 %
Trenér chce vyhrát	73 %	22 %	4 %	1 %	0 %
Trenér křičí a nadává	29 %	29 %	11 %	26 %	5 %
Trenér často dostává „technickou“	9 %	14 %	10 %	33 %	34 %
Trenér zavádí změny (nové sestavy, tréninkové metody ...)	15 %	38 %	19 %	23 %	5 %
Trenér se nebojí udělat změnu	29 %	44 %	16 %	8 %	3 %
Trenér je čestný	53 %	16 %	3 %	21 %	7 %

Nyní budu pracovat s již definovanými 4 typy jednání od Webera – jedná se o jednání účelově racionální, hodnotově racionální, afektivní a tradiční. S jednáním účelově racionálním korespondují první dva výroky, ty pojednávají o cíli trenéra, tedy zda je trenér motivován snahou vyhrát, či nikoliv. Výrok třetí a čtvrtý se zabývá emocionálními projevy trenéra, můžeme jej tedy přiřadit k jednání afektivnímu. Další dva výroky korespondují s jednáním tradičním, neboť se zabývají změnami ve sportu, zaváděním něčeho nového. Právě u jednání tradičního zmiňuje Weber motivaci tradicí a zažitými návyky. Indikátor hodnotově racionálního typu jednání je poslední výrok, který se zabývá čestností trenéra, tedy sportováním na základě pravidel fair play.

Tabulka 4 Shrnutí typů jednání a výroků

Shrnutí typů jednání a výroků	
Typy jednání	Výroky
Účelově racionální	Trenér se snaží dosáhnout nejlepšího výsledku Trenér chce vyhrát
Hodnotově racionální	Trenér je čestný
Afektivní	Trenér křičí a nadává Trenér často dostává „technickou“
Tradiční	Trenér zavádí změny (nové sestavy, tréninkové metody, ...) Trenér se nebojí udělat změnu

Po porovnání odpovědí na všech 7 výroků jsem dospěla k několika závěrům. Lze konstatovat, že trenéři ve většině nejednají na základě již zažitých návyků a zvyků, jsou

poměrně flexibilní, nebojí se nového, nebojí se udělat změnu, dokonce nadpoloviční většina trenérů již aktivně nové změny v týmu zavádí. Z informací o emocionálních projevech trenéra vyplynulo, že více než polovina trenérů (58 %) zvyšuje na své svěřence hlas či jim nadává. Byly by však emocionální výkyvy trenéra při zápase neadekvátní, mimo normu, vedly by k udělení technické karty, tu však trenéři dle informací spíše nedostávají. Dedukcí tedy dospějeme k tomu, že chování trenérů je dle mínění svěřenců ovlivněno emocemi, avšak pouze v určité míře. Nejvíce jednoznačné byly reakce na první dva výroky, pomocí kterým jsem zkoumala motivaci trenéra zvítězit, s prvním výrokem souhlasilo celých 96 % respondentů, s druhým o procento méně. Velký počet respondentů (69 %) také označil svého trenéra za čestného, což koresponduje s hodnotově racionálním typem jednání, kdy je trenér orientován na férové sportování dle pravidel. Ukázalo se tak, že téměř všem trenérům záleží na výsledku a jejich cílem je vyhrát, což odpovídá účelově racionálnímu typu jednání, tento typ jednání tedy u trenérů jednoznačně převažuje. U trenérů se můžeme setkat také s jednáním hodnotově racionálním nebo afektivním, avšak v o něco menší míře.

OTÁZKA Č. 13: Vyjádřete míru souhlasu s následujícími výroky.

Tabulka 5 Míra souhlasu respondentů s výroky týkající se vedení týmu trenérem

	Rozhodně souhlasím	Spíše souhlasím	Nevím	Spíše nesouhlasím	Rozhodně nesouhlasím
Trenér dává rozkazy	35 %	41 %	13 %	10 %	1 %
Trenér jasně určí, co máme trénovat	60 %	33 %	4 %	3 %	0 %
Trénujeme to, co chceme my	0 %	5 %	7 %	43 %	45 %
Trenéra snadno „přemluvíme“	1 %	3 %	15 %	45 %	36 %
Máme individuální tréninkové plány	21 %	32 %	10 %	21 %	16 %
Trenér se s námi domlouvá na sestavě	5 %	9 %	9 %	33 %	44 %

Teoretický základ této otázky spočívá v rozdělení trenérů na 3 trenérské typy dle Martense, které jsou definovány v teoretické části. Martens (2006) také ve své knize zmiňuje, že většina trenérů zastává právě jeden ze zmíněných trenérských typů, málokdy se jedná u trenéra o kombinaci dvou, či tří typů. Každý výrok koresponduje s určitým typem vedení, tedy s kooperativním, submisivním, či autoritativním trenérským typem vedení. První dva výše zmíněné výroky odpovídají autoritativnímu trenérskému typu, tyto výroky zkoumají nekompromisnost trenéra, jeho dominantnost, či jasné rozdávání rozkazů. Submisivní typ koresponduje s 3. a 4. výrokem, které naznačují velmi laxní a volný přístup trenéra k vedení týmu a organizaci tréninku, či zápasu, v takovémto případě trenér nezastává vedoucí pozici. Na poslední kooperativní typ vedení se orientují poslední dva výroky, jež se ptají respondentů na názor týkající se jejich komunikace s trenérem a vzájemné domluvy či například na orientaci trenéra na jednotlivce, jeho snaze se přizpůsobit, vymyslet to nejlepší, co vyhovuje všem zúčastněným.

Tabulka 6 Shrnutí typů vedení a výroků

Shrnutí typů vedení a výroků	
Typy vedení	Výroky
Autoritativní	Trenér dává rozkazy Trenér jasně určí, co máme trénovat
Submisivní	Trénujeme to, co my chceme Trenéra snadno „přemluvíme“
Kooperativní	Máme individuální tréninkové plány Trenér se s námi domlouvá na sestavě

Z výsledků jasně vyplynulo, že nejméně častým je mezi trenéry submisivní typ vedení, s tímto typem se u trenérů téměř nesetkáme. 88 % respondentů uvedlo, že nemohou trénovat co oni sami chtějí, z čehož vyplývá, že dostanou jasné pokyny od trenéra, dalších 81 % se také shodlo na tom, že trenéra nepřemluví, trenér si tak stojí za svým. Naopak nejvíce se mezi trenéry vyskytuje autoritativní styl vedení, analýza dat ukazuje, že většina trenérů, přesněji 76 %, dává svým svěřencům rozkazy, dále také téměř všichni trenéři (93 %) jasně určí, co mají svěřenci trénovat. Právě zde můžeme vyzorovat znaky autoritativního stylu vedení, trenér je dominantní, jasně určuje svěřencům, co mají dělat a ti následně jen plní jeho rozkazy. U kooperativního stylu vedení nebyly výsledky tak jednoznačné, jako u výše zmíněných. Většina respondentů, 77 %, uvedlo, že sestava je jasně daná trenérem, a že v tomto případě k žádné vzájemné domluvě nedochází. Co se týče individuálních tréninkových plánů, které bývají produktem právě zmíněné domluvy a spolupráce mezi trenérem a svěřenci, byly odpovědi respondentů, zda tyto plány mají, či nikoliv, poměrně vyrovnané. Na základě těchto informací docházím tedy k závěru, že se mezi trenéry můžeme setkat i s takovým, kteří vedou družstvo na základě kooperativního stylu vedení, avšak zcela jednoznačně převažují trenéři s autoritativním stylem vedení.

OTÁZKA Č. 16: Jaký mají rodiče názor na Vašeho trenéra?

Přes polovinu respondentů (54 %) uvedlo, že jejich rodiče mají na trenéra pozitivní názor. Názor 32 % rodičů na trenéra jejich dětí je neutrální a pouze 11 % respondentů uvedlo, že názor jejich rodičů na trenéra je negativní. Konečná 3 % uvedla, že neznají odpověď na tuto otázku.

Tabulka 7 Názor svěřencových rodičů na trenéra

Jaký mají rodiče názor na Vašeho trenéra?	
Odpověď	Počet v %
Pozitivní	54 %
Neutrální	32 %
Negativní	11 %
Nevím	3 %

OTÁZKA Č. 17: Ovlivňují Vás nějak jejich názory?

Názory rodičů mají vliv na 37 % respondentů naopak 48 % respondentů uvedlo, že názory jejich rodičů na ně nemají žádný vliv. 15 % respondentů odpovědělo variantou „nevím“.

Tabulka 8 Ovlivnění respondentů skrze názory jejich rodičů

Ovlivňují Vás nějak jejich názory?	
Odpověď	Počet v %
Ano	37 %
Ne	48 %
Nevím	15 %

OTÁZKA Č. 18: Stalo se někdy, že Váš rodič řekl něco negativního o Vašem trenérovi a Vy jste s ním souhlasili?

Celkově 57 % respondentů odpovědělo „ano“, tudíž se ztotožňují se situací, kdy jejich rodič řekl něco negativního o jejich trenérovi a oni s ním následně souhlasili, u 35 % z nich se tato situace opakovala vícekrát. 24 % respondentů tuto situaci nikdy nezažilo. Zbýlých 19 % respondentů zvolilo odpověď „nevím“.

Tabulka 9 Situace, kdy rodič měl negativní názor na trenéra a potomek s ním souhlasil

Stalo se někdy, že Váš rodič řekl něco negativního o Vašem trenérovi a Vy jste s ním souhlasili?	
Odpověď	Počet v %
Ano, vícekrát	35 %
Ano, jednou	22 %
Ne, nikdy	24 %
Nevím	19 %

OTÁZKA Č. 19: Kdo dle Vás basketbalu více rozumí?

Na tuto otázku nalezneme zcela jasnou odpověď. Většina respondentů, celých 96 % odpovědělo, že dle nich rozumí basketbalu více trenér. Pouze zbylá 4 % si myslí, že se v basketballu více vyznají rodiče.

Tabulka 10 Orientace rodičů a trenérů v basketbale

Kdo dle Vás basketbalu více rozumí?	
Odpověď	Počet v %
Trenér	96 %
Matka/otec	4 %

OTÁZKA Č. 20: Od koho jsou pro Vás basketbalové rady cennější?

90 % respondentů považuje za cennější basketbalové rady od trenéra, pouhé 4 % od svých rodičů. Zbýlých 6 % zvolilo odpověď „jiná“, kde zmiňovali nejvíce rady od sourozenců, tedy od bratra, či sestry. Dále také například rady od spoluhráček/spoluhráčů, či od jiných expertů na sociálních sítích.

Tabulka 11 Cennost basketbalových rad pro svěřence

Od koho jsou pro Vás basketbalové rady cennější?	
Odpověď	Počet v %
Od rodičů	4 %
Od trenéra	90 %
Jiná	6 %

OTÁZKA Č. 21: Je pro Vás při sportu podpora rodičů důležitá?

Pro všech 89 % respondentů je podpora rodičů při sportu důležitá. Avšak pouze u 36 % z nich ovlivní podpora rodičů jejich výkon, u druhé poloviny z nich, tedy u 53 % respondentů podpora rodičů jejich výkon nijak neovlivní. Zbýlých 11 % z celkového počtu respondentů uvedlo, že pro ně při sportu podpora ze strany rodičů důležitá není.

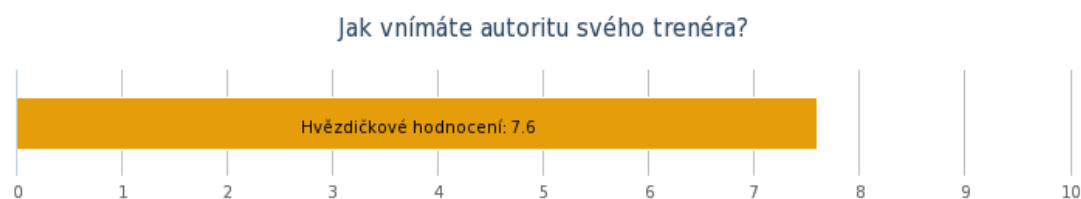
Tabulka 12 Podpora rodičů při sportu

Je pro Vás při sportu podpora rodičů důležitá?	
Odpověď	Počet v %
Ano, mám pak lepší výkon	36 %
Ano, ale rodiče můj výkon neovlivní	53 %
Ne, je mi to jedno	11 %

OTÁZKA Č.22: Jak vnímáte autoritu svého trenéra?

V předposlední otázce udělovali respondenti trenérovi počet bodů na škále v rozmezí 1 až 10, na základě toho, jak vnímají jeho autoritu. Znění otázky bylo pro její lepší pochopení doplněno ještě komentářem – 1 hvězdička = trenér má velmi slabou autoritu; 10 hvězdiček = trenér má velmi silnou autoritu. Průměrné hodnocení skončilo na číslo 7,6, což značí poměrně silnou autoritu trenéra. Žádný z respondentů nezvolil pouze 1 nebo 2 body.

Graf 1 Vnímání autority trenéra

OTÁZKA Č. 23: Ohodnoťte celkově Vašeho trenéra.

U poslední otázky používali respondenti opět hodnocení jako u výše zmíněné otázky, na základě tohoto hodnocení měli respondenti celkově ohodnotit svého trenéra (1 hvězdička = nejhorší hodnocení, 10 hvězdiček = nejlepší hodnocení). Respondenti hodnotili jejich trenéry velmi pozitivně, celkové hodnocení skončilo na škále na čísle 8,1. Nikdo z respondentů nepřihodil svému trenérovi 1 či pouze 2 body. Nejčastěji udělovali respondenti 9 bodů, celkově 25 % všech respondentů.

Graf 2 Celkové hodnocení trenéra

6.5 Ověření hypotéz

Hypotéza č. 1: Čím vyšší hodnocení je trenérům uděleno celkově, tím vyšší bude jejich hodnocení autority.

Pro potvrzení této hypotézy jsem použila detailnější rozbor otázek č. 22 a 23. V obou otázkách přiřazovali respondenti trenérovi určitý počet bodů na stupnici od 1 do 10. Otázka č. 22 se ptala na vnímání autority trenéra, tedy zda respondenti považují trenéra za slabou, či naopak silnou autoritu. V otázce č. 23 hodnotili respondenti svého trenéra celkově.

Otázka č. 22: Jak vnímáte autoritu svého trenéra?

Otázka č. 23: Ohodnoťte celkově Vašeho trenéra.

Pro detailnější analýzu jsem rozhodla použít korelace, kde jsem zjišťovala korelační koeficient, který určuje, jak jsou na sobě dané hodnoty závislé. Korelační koeficient mezi celkovým hodnocením trenéra a vnímáním autority trenéra je roven číslu 0,68. Dle de Vause (2002) se jedná o podstatnou až velmi silnou souvislost mezi proměnnými, neboť čím vyšší je hodnota korelačního koeficientu, tím silnější, těsnější je vztah mezi proměnnými. Dále jsem se rozhodla porovnávat konkrétní, jednotlivá hodnocení respondentů. Pro detailnější analýzu jsem rozdělila respondenty do dvou skupin. První skupinu tvořili respondenti, kteří hodnotili celkově svého trenéra nejvyšším počtem bodů, tedy 10, nebo 9 body. Další skupina byla složena naopak z těch, kteří hodnotili trenéra nejnižším počtem bodů (3, nebo 4 body). Následně mě zajímalo, jaké bude průměrné hodnocení autority daných dvou skupin a zda v něm shledáme určité rozdíly.

Tabulka 13 Vliv celkového hodnocení trenérů na průměrné hodnocení autority

Vliv celkového hodnocení trenérů na průměrné hodnocení autority	
Celkové hodnocení trenérů	Průměrné hodnocení autority
1. skupina – 3, 4 body	7,0
2. skupina – 9, 10 bodů	7,9

Jak je již z tabulky patrné, rozdíly v průměrném hodnocení autority dvou daných skupin jsou zjevné. Skupina respondentů, která hodnotila celkově své trenéry lépe, tedy vyšším počtem bodů, udělila vyšší počet bodů také při hodnocení vnímání autority trenéra. Abychom zjistili, zda jsou rozdíly v průměru statisticky významné, použiji dvouvýběrový t-test pro dva nezávislé výběry. Směrodatná odchylka výběrového souboru první skupiny byla

1,64, u výběrového souboru druhé skupiny byla rovna číslu 1,73. Pracovala jsem s hladinou významnosti 5 %. Konečný výsledek t-testu byl nižší než stanovená hladina významnosti 0,05, mohla jsem tak zamítnout nulovou hypotézu a přijmout hypotézu alternativní. Na základě přijetí alternativní hypotézy bylo tedy potvrzeno, že pozorovaný rozdíl v průměrech výběrových souborů není náhodný, rozdíly v průměrech jsou statisticky významné.

Na základě této analýzy přijímáme hypotézu č. 1. Bylo potvrzeno, že čím vyšším hodnocením jsou trenéři bodováni, tím vyšší je jejich následné hodnocení autority.

Hypotéza č. 2: Svěřenci staršího věku (17, 18, 19 let) respektují trenéra méně než svěřenci mladšího věku (14, 15, 16 let).

Pro potvrzení této hypotézy jsem použila otázku, která se ptala na věk svěřenců. Konkrétně se jedná o otázku č. 2. Jelikož pro potvrzení hypotéz potřebuji zjistit ještě informace o tom, jak jednotlivé skupiny svěřenců (ne)respektují trenéra, použila jsem další otázky z dotazníku zabývající se respektováním autority. Jedná se o otázku č. 9 a č. 22.

Otázka č. 2: Kolik Vám je let?

Otázka č. 9: Stalo se někdy, že jste porušili trenérův příkaz?

Otázka č. 22: Jak vnímáte autoritu svého trenéra?

Rozhodla jsem se zjišťovat vzájemný vztah mezi věkem respondentů a porušováním trenérových příkazů, k této analýze využiji korelace. Pearsonův korelační koeficient, který určuje vzájemnou závislost daných hodnot je roven číslu 0,11, což značí poměrně nízkou závislost. Dále mě zajímal také vzájemný vztah mezi stářím respondentů a vnímáním autority trenéra. Ani zde jsem však nenašla silnou závislost mezi proměnnými. Korelační koeficient je v tomto případě 0,16, což identifikuje opět pouze nízkou závislost. Dospěli jsme tak k závěru, že mezi věkem respondentů a respektováním autority trenéra neexistuje závislost. Závislost neexistuje ani mezi věkem respondentů a porušováním trenérových příkazů.

Na základě této analýzy tak můžeme hypotézu č. 2 zamítnout. Věk svěřenců nehraje roli v tom, jak respektují svého trenéra či jak vnímají jeho autoritu. Toto zjištění můžeme přisuzovat poměrně nízkému věkovému rozmezí zkoumaných svěřenců.

Hypotéza č. 3: Svěřenci ženského pohlaví respektují trenéra více než svěřenci opačného pohlaví.

Abych mohla potvrdit tuto hypotézu, použila jsem otázku, která zjišťovala pohlaví respondentů, což byla otázka č. 4. Stejně jako u předchozí hypotézy, i zde potřebuji zjistit informace o tom, jak jednotlivé skupiny svěřenců respektují trenéra, na což se zaměřovaly otázky č. 9 a č. 22.

Otázka č. 4: Jsem: muž X žena?

Otázka č. 9: Stalo se někdy, že jste porušili trenérův příkaz?

Otázka č. 22: Jak vnímáte autoritu svého trenéra?

V rámci této analýzy jsem postupovala stejnými kroky, jako u analýzy předchozí, místo věku respondentů mě však zajímalo jejich pohlaví, konkrétně jsem se tedy snažila získat odpověď na otázku: Existuje vzájemný vztah mezi pohlavím svěřenců a porušováním trenérových příkazů? I zde jsem k analýze využívala korelaci. Korelační koeficient je roven číslu 0,31. De Vaus (2002), který se zabýval interpretací hodnot korelačního koeficientu v sociálních vědách, hodnotí souvislost hodnot jako střední až podstatnou, je-li hodnota koeficientu v rozmezí 0,30 – 0,49, což je náš případ. Dále jsem se zaměřila na konkrétní rozdíly v porušování trenérových příkazů dle pohlaví respondentů. Jak je již z tabulky patrné, 67 % dívek uvedlo, že porušilo trenérův příkaz, což se týče chlapců, zde je procento znatelně nižší, jedná se o pouhých 42 % chlapců, kteří porušili trenérův příkaz.

Tabulka 14 Porušení trenérova příkazu na základě pohlaví respondentů

Porušení trenérova příkazu na základě pohlaví respondentů	
Pohlaví respondentů	Porušení v %
Žena	67 %
Muž	42 %

Jako druhý krok analýzy mě zajímal korelační koeficient u vztahu mezi pohlavím svěřenců a vnímáním autority trenéra, v tomto případě byl koeficient ještě o něco vyšší, konkrétně 0,36, opět tedy mluvíme o střední až podstatné závislosti daných proměnných. Jelikož jsme zjistili, že určitý vztah mezi proměnnými existuje, rozhodla jsem se ještě pro analýzu pomocí porovnání průměrů u hodnocení autority trenérů na základě t-testu. Směrodatná odchylka u výběrového souboru dívek byla 1,74, u výběrového souboru chlapců byla rovna číslu 1,79. Poté jsem určila statistické hypotézy, nulová hypotéza nám říká, že rozdílné průměry hodnocení trenéra lze vysvětlit náhodou. Alternativní hypotéza naopak indikuje, že rozdíl v průměrech těchto dvou skupin není náhodný. Pracovala jsem s hladinou významnosti 5 %. Výsledná hodnota byla nižší než stanovená hladina 0,05 %, můžeme tak

přijmout alternativní hypotézu. Na základě této analýzy potvrzujeme, že rozdíly v průměrech jsou statisticky významné.

Tabulka 15 Hodnocení autority trenérů na základě pohlaví respondentů

Průměrné hodnocení autority trenérů na základě pohlaví respondentů	
Pohlaví respondentů	Hodnocení
Žena	7,4
Muž	7,8

Na základě těchto zjištění jsme tedy došli k závěru, že existuje závislost jak mezi pohlavím respondentů a respektováním autority trenéra, tak také mezi pohlavím respondentů a porušováním trenérových příkazů, dané otázky spolu korespondují. Jelikož nám hypotéza č. 3 říká, že svěřenci ženského pohlaví respektují trenéra více než svěřenci opačného pohlaví, musíme ji na základě zjištění zamítnout. Neboť jsme dospěli k závěru, že trenéra naopak ve větší míře respektují svěřenci mužského pohlaví. S čímž souvisí také zjištění, že právě chlapani porušují příkazy trenéra v menší míře než dívky.

Hypotéza č. 4: Postoj svěřencových rodičů k trenérovi neovlivňuje svěřencův názor na trenéra.

Pro potvrzení či vyvrácení této hypotézy jsem použila detailnější rozbor otázek č. 16, 18 a 23, které zkoumají názory rodičů na trenéra a vliv těchto názorů na svěřence, tedy jaký vliv, jakou sílu mají slova, které rodiče vysloví, a jak jimi dokáží ovlivnit svého potomka a jeho následné uvažování.

Otázka č. 16: jaký mají rodiče názor na Vašeho trenéra?

Otázka č. 18: Stalo se někdy, že Váš rodič řekl něco negativního o Vašem trenérovi a Vy jste s ním souhlasili?

Otázka č. 23: Ohodnoťte celkově Vašeho trenéra.

Abych mohla zamítnout, či potvrdit hypotézu č. 4 rozhodla jsem se zjistit jaké jsou souvislosti mezi názorem svěřencových rodičů na trenéra a názorem samotného svěřence na trenéra. Jak ukazuje hypotéza, domnívám se, že svěřenci již nejsou v tomto věku ovlivněni postojem svých rodičů, tudíž se dle mého předpokladu nebudou s jejich názorem na trenéra ztotožňovat. K této úvaze mě přivedla Vágnerová (2007), která zmiňuje, že náctiletí se postupně vzdalují od rodičů, vytváří si vlastní názory, které se často neslučují s těmi jejich rodičů, mnohdy adolescenti nepřijímají jakékoliv rady od rodičů a spíše dávají najevo vzdor

vůči nim. Konkrétně jsem pracovala s otázkou č. 16: Jaký mají rodiče názor na Vašeho trenéra? a otázkou č. 23: Ohodnot'te celkově Vašeho trenéra.

Z analýzy dat vyplynulo, že jestliže mají rodiče názor na trenéra negativní, ohodnotili následně svěřenci svého trenéra průměrně 5,3 body. Pokud však hodnotí rodiče trenéra pozitivně, hodnotili také svěřenci trenéra o poznání lépe, a to v průměru 9 body z celkových deseti. Již na základě tohoto zjištění je jasně patrné, že určitá souvislost mezi názorem rodičů a následným názorem svěřenců na trenéra existuje. Také v otázce č. 18: Stalo se někdy, že Váš rodič řekl něco negativního o Vašem trenérovi a Vy jste s ním souhlasili? přiznalo celkem 57 % respondentů, že došlo minimálně jednou k situaci, kdy rodič mluvil negativně o trenérovi (ať už o jeho osobě, jednání, či vedení týmu – blíže nespecifikováno) a potomek s ním souhlasil, u 35 % respondentů se tato situace opakovala/opakuje. Mluví-li rodič doma před náctiletým o trenérovi špatně, kritizuje jej, či s ním nesouhlasí, většina z nich tyto názory odposlouchá a částečně se s nimi ztotožní, na základě toho si pak vytváří negativní názor na trenéra, k jehož vytvoření by bez převzatých názorů od rodičů vůbec nemuselo dojít. Tento problém poukazuje mnoho autorů jako například A. Sekot, který zmiňuje dysfunkční vztah mezi trenérem a rodičem, kdy následná negativní prezentace trenéra z úst rodičů ovlivňuje pohled dítěte na trenéra a jeho důvěru v něj (Sekot, 2019). Pro detailnější analýzu jsem použila korelace, kde jsem zjišťovala korelační koeficient, který určuje, jak jsou na sobě dané hodnoty závislé. Korelační koeficient mezi názorem rodičů na trenéra a celkovým hodnocením trenéra respondenty je roven číslu 0,67. Dle de Vause (2002) se jedná o podstatnou až velmi silnou souvislost hodnot, pohybuje-li se hodnota koeficientu v rozmezí 0,50 – 0,69.

Poslední hypotézu č. 4. i přes získaná zjištění zamítám. Bylo by velmi odvážné tvrdit, že rodiče svěřenců svými názory na trenéra ovlivňují i názor dítěte samotného. Pro zjištění vlivu by bylo zapotřebí sofistikovanější analýzy, která by umožnila zkoumat možný vliv dalších proměnných. Je třeba brát v potaz, že analýza má určité limity a dojít k takovému závěru pouze na základě mého dotazníku a dat z něj získaných, by bylo velmi odvážné. Existuje také možnost, že názor rodičů je ovlivněn tím, jak svěřenci trenéra kritizují. Avšak na základě analýzy se potvrdilo, že mezi názory rodičů a názory svěřenců na trenéra, nehledě na to, kdo byl kým ovlivněn, existuje souvislost. Nemluvíme tedy o vlivu názorů rodičů na názory potomka, ale o vzájemné souvislosti.

6.6 Další výsledky

Na základě dotazníku lze však zjistit mnohem více informací než ty, které byly zařazeny k vyhodnocení jednotlivých hypotéz. Tyto samostatné, dílčí výsledky přibližují celkový pohled na mnou zkoumané téma.

6.6.1. Hodnocení trenérů, charakteristiky respondentů

V otázce č. 23 (Ohodnoťte celkově Vašeho trenéra.) hodnotili respondenti svého trenéra přiřazením odpovídajícího počtu bodů (viz analýza dat, otázka č. 23). Rozhodla jsem se porovnat průměrné hodnocení trenérů udělené respondenty na základě různých charakteristik svěřenců. Jak již bylo výše zmíněno, trenéři byli hodnoceni průměrně 8,1 body. Směrodatná odchylka pro tento výběrový soubor je rovna hodnotě 1,74.

První srovnání bude probíhat dle pohlaví respondentů, z analýzy získaných dat vyplynulo, že dívky udělovaly průměrně svým trenérům číslo 7,6, přičemž chlapci byli o poznání štedřejší, svým trenérům udělovali v průměru 8,5 bodů. Hned první porovnání tedy přineslo poměrně značné rozdíly. Při analýze jsem použila dvouvýběrový t-test pro dva nezávislé výběry, neboť jsem porovnávala průměry dvou vzorků. Směrodatná odchylka výběrového souboru dívek byla 1,83, u výběrového souboru chlapců byla rovna číslu 1,53. Výsledek t-testu, tedy hodnota p, byla podstatně menší než stanovená hladina významnosti 0,05, mohla jsem tak zamítnout nulovou hypotézu a přijmout hypotézu alternativní. Čímž bylo potvrzeno, že pozorovaný rozdíl v průměrech výběrových souborů není náhodný, rozdíly v průměrech jsou vysoce statisticky významné.

Tabulka 16 Průměrné hodnocení trenérů na základě pohlaví respondentů

Průměrné hodnocení trenérů na základě pohlaví respondentů	
Pohlaví respondentů	Hodnocení
Žena	7,6
Muž	8,5

Toto hodnocení trenéra není nijak blíže specifikováno, jedná se o obecné, celkové hodnocení trenéra (tedy jeho přístupu, chování, jednání, vystupování atd.). Jak je již patrné, dívky hodnotily své trenéry hůře než chlapci, a to o téměř jeden celý bod.

Na základě tohoto zjištění mě ještě dále zajímalo, zda existuje souvislost s tím, zda je trenér žena nebo muž. Po porovnání průměrů u jednotlivých skupin, kdy jsem zkoumala, zda

existují rozdíly v hodnocení dívek, hodnotí-li trenéra muže, či ženu, to samé mě zajímalo u respondentů chlapců. Došla jsem k závěru, že vzájemné porovnání nepřineslo žádné rozdíly. Můžeme tedy říci, že v hodnocení trenérů u dívek ani u chlapců nehraje roli pohlaví trenéra. Nesmíme zde však opomenout určité limity analýzy, pracujeme pouze se 7 případy, kdy je trenérem žena, velká většina trenérů jsou muži.

Linz (2016) ve své knize zmiňuje, že trénovat dívčí/ženské družstvo je o mnohem složitější než družstvo opačného pohlaví, jako důvod udává upřednostňování typicky mužských vlastností v profesionálním sportu. U trénování ženského družstva by měl trenér dbát především na jemnost, opatrnost či volení vhodného výběru slov pro případnou kritiku. Právě ženy se považují za více kritické a citlivé, každé slovo trenéra, a nejen jeho, si berou více k srdci než muži. Výše zmíněná tvrzení mohou být označena za společenské stereotypy, avšak to neznamená, že respondenti tak nedefinují danou situaci, a že právě toto nemůže být příčina nižšího hodnocení ze strany dívek. Ostrou kritiku, silnější výrazy či přísnější jednání ze strany trenéra snášejí častokrát hůře a více osobně, což odpovídá následnému hodnocení, které je o něco nižší než u chlapců.

Na základě odlišného hodnocení trenérů v závislosti na pohlaví respondentů jsem se rozhodla vztah mezi danými proměnnými ještě více prozkoumat a ověřit. V dotazníku vyjadřovali respondenti míru souhlasu se sadou několika výroků, rozhodla jsem se využít dva výroky, které částečně korespondují s hodnocením trenéra. Respondenti hodnotili svého trenéra celkově, jejich hodnocení mohlo být tedy založeno na přístupu trenéra, osobních sympatiích, vstřícnosti, vlastnostech trenéra či na trenérově vystupování, roli však mohli hrát mnohé další faktory, na základě nich respondent trenéra hodnotil. Právě tyto dva výroky (trenér je můj vzor; s trenérem máme stejné názory), se kterými budu nyní pracovat, korespondují s celkovým hodnocením. Hodnotil-li respondent trenéra vysokým počtem bodů, je zde předpoklad, že s trenérem v mnohém souhlasí, potažmo by mohl považovat trenéra za svůj vzor. Jak už bylo výše zmíněno, trenéra vyšším počtem bodů ohodnotili chlapci, tento fakt odpovídá také informacím zjištěných v tabulce níže. 62 % chlapců uvedlo, že s trenérem mají totožné názory, oproti tomu názory dívek se shodují s těmi trenérovými pouze v 36 %. Rozdíl je patrný také u druhého výroku, kde u 51 % chlapců je trenér jejich vzorem, na druhé straně u dívek jde o pouhých 31 %. Tímto zjištěním tak můžeme potvrdit, že vyšší hodnocení trenérů u chlapců se projevuje i u konkrétnějších otázek, zaměřených na společné názory trenéra a svěřence či na respondentovo vzhlížení se v trenérovi.

Tabulka 17 Souhlas s dvěma výroky na základě pohlaví respondentů

Trenér je můj vzor		S trenérem máme stejné názory	
Pohlaví respondentů	Souhlas v %	Pohlaví respondentů	Souhlas v %
Žena	31 %	Žena	36 %
Muž	51 %	Muž	62 %

Dále jsem provedla porovnání na základě věku respondentů. Jak bylo již zmíněno, respondenty jsem rozdělila do dvou skupin, na mladší a starší. Mladší respondenti udělili trenérovi průměrné hodnocení 8,25 bodů, jejich hodnocení se tedy pohybuje nad samotným průměrem. Oproti tomu hodnocení respondentů staršího věku bylo v průměru pouhých 7,7. Při analýze jsem použila opět dvouvýběrový t-test pro dva nezávislé výběry. Směrodatná odchylka výběrového souboru s mladšími respondenty byla 1,66, u výběrového souboru starších respondentů šlo o číslo 1,82. Stejně jako u příkladu výše pracuji s hladinou významnosti 5 %. I zde je dosažená hodnota p nižší než stanovená hladina 0,05, nulovou hypotézu tak můžeme opět zamítnout. Na základě dvouvýběrového t-testu byla přijat alternativní hypotéza, bylo tak prokázáno, že rozdíly v průměrech jsou statisticky významné.

Tabulka 18 Průměrné hodnocení trenérů na základě věku respondentů

Průměrné hodnocení trenérů na základě věku respondentů	
Věk respondentů	Hodnocení
Mladší (14, 15, 16 let)	8,25
Starší (17, 18, 19 let)	7,7

I když se nejedná o tak značnou odchylku, jako ve srovnání dle pohlaví, i zde je patrný rozdíl. V tomto případě hraje velkou roli rozdíl v psychické a emoční vyspělosti svěřenců. Nižší hodnocení ze strany starších respondentů může odpovídat jejich snaze oprostit se od autorit, či vytváření si vlastních názorů, které se častokrát neshodují s názory ostatních výše postavených lidí, jak zmiňuje ve své publikaci Vágnerová (2005). Může tak docházet mezi trenérem a svěřencem ke střetům, neshodám, či hádkám, s čímž koresponduje následné nižší hodnocení trenéra.

Poslední porovnání bude provedeno na základě vzdělání respondentů, respektive bude záviset na tom, jakou školu respondenti studují, nejedná se o porovnání již ukončeného a získaného vzdělání. Rozhodla jsem se porovnat respondenty studující na odlišných středních školách, jelikož právě ti tvoří většinu mého dotazníku. Budu tedy porovnávat dvě skupiny, první z nich se bude skládat z těch, kteří studují na gymnáziu. Druhá skupina bude tvořena respondenty, kteří studují střední odborné školy, či střední odborná učiliště. Respondenti

z gymnázií hodnotili trenéra o poznání hůře než respondenti studující na středních školách odborných, či na učilištích. První skupina, gymnazisté, udělili svým trenérům hodnocení o průměru 7,7 naopak skupina druhá hodnotila trenéry v průměru 8,2 body, tedy o něco lépe. Pro analýzu jsem zvolila opět použití dvouvýběrového t-testu pro dva nezávislé výběry. Směrodatná odchylka výběrového souboru gymnazistů byla 1,77, u druhého porovnávaného výběrového souboru byla směrodatná odchylka rovna číslu 1,79. Opět používám hladinu významnosti 5 %. Při zaokrouhlení byla zjištěná p hodnota totožná s hodnotou, která byla zjištěna při analýze u porovnávání výběrů na základě věku respondentů, tedy nižší než hladina 0,05. I zde tak přijímáme alternativní hypotézu, zjistili jsme statisticky významné rozdíly mezi průměry.

Tabulka 19 Průměrné hodnocení trenérů na základě vzdělání respondentů

Průměrné hodnocení trenérů na základě vzdělání respondentů	
Vzdělání respondentů	Hodnocení
Gymnázium	7,7
Střední odborná škola/ střední odborné učiliště	8,2

Opět se jedná o poměrně malý rozdíl, podobně jako u srovnání na základě věku respondentů. Je obecně známo, že gymnázia studují ti, kdo chtějí následně pokračovat ve studiu na vysoké školy. Zpravidla na gymnázium odcházejí ze základní školy žáci, kteří mají na vysvědčení jedničky, či velmi dobrý prospěch oproti studentům s prospěchem horším, na gymnáziích se tak setkáváme spíše s dětmi talentovanými, nadanými a ambiciózními (Straková a Greger, 2013). Také bylo zjištěno, že žáci gymnázií pochází ve většině případů z rodin s vyšším sociálně-ekonomickým statusem, celkově jim je poskytnuto lepší a kvalitnější rodinné zázemí (Matějů a Straková, 2003). Při porovnání jsme zjistili, jak je již výše řečeno, že gymnazisté hodnotili trenéry více negativně, tudíž nižším počtem bodů. S tímto může korelovat právě fakt, že jsou tyto děti více kritické, možno říci více puntičkářské (dobré vysvědčení, rodinné zázemí, ...), tudíž je jejich následné hodnocení o něco přísnější ve srovnání s žáky, kteří studují na středních odborných školách, nebo učilištích.

6.6.2. Hodnocení trenérů, vnímání autority trenérů, zprostředkovatel dotazníku

Jak už jsem výše zmínila, jednou z mých prvotních obav bylo možné ovlivnění odpovědí respondentů, pokud k nim dotazník doputuje skrze samotné trenéry. Proto jsem se rozhodla porovnat odpovědi respondentů týkající se celkového hodnocení trenérů podle toho,

kdo vyplnění dotazníku zprostředkoval, abych zjistila, zda má obava byla, či nebyla oprávněná. Jelikož respondenti v dotazníku odpovídali ve velké většině na otázky týkající se trenéra, mohla samotná distribuce dotazníku přes trenéra ovlivnit odpovědi respondentů. Respondenti, kteří se o dotazníku dozvěděli od trenéra, vyplňovali jej tedy na základě jeho pokynů, ohodnotili trenéra průměrně číslem 8,2. Oproti tomu zbytek respondentů, kteří se o dotazníku dozvěděli přes kamarády, rodiče, či sociální sítě ohodnotili trenéra ve stejné otázce v průměru 7,8 hvězdami.

Tabulka 20 Průměrné hodnocení trenérů na základě zprostředkovatele dotazníku

Průměrné hodnocení trenérů na základě zprostředkovatele dotazníku	
Zprostředkovatel	Hodnocení
Trenér	8,2
Kamarádi, rodiče, sociální sítě	7,8

I v tomto případě jsem využila k analýze dvouvýběrový t-test. Směrodatná odchylka prvního výběrového souboru, kdy byl zprostředkovatelem trenér, byla 1,74, u druhého výběrového souboru byla rovna číslu 1,5. Hodnota p byla vyšší než předem stanovené hladina 0,05, tudíž došlo k přijetí nulové hypotézy, jedná se tak o statisticky nevýznamný rozdíl mezi průměry, pozorovaný rozdíl v průměrech jednotlivých výběrových souborů je náhodný. Na základě těchto zjištění tak není potřeba provádět analýzu pro jednotlivé skupiny odděleně.

U těchto dvou skupin respondentů bych se chtěla zaměřit také na to, zda skupiny vnímají odlišně autoritu trenéra. Pracovala jsem tedy s otázkou č. 22, kde respondenti hodnotili autoritu svého trenéra. Opět ti, kteří byli o dotazníku informováni od trenéra, udělili na škále od 1 do 10 o něco vyšší hodnocení, konkrétně ohodnotili autoritu trenéra číslem 7,7. Naopak respondenti, v jejichž případě nebyl distributorem dotazníku samotný trenér, udělili průměrně číslo 7,4. Stejně jako u prvního případu, i zde lze spatřit mezi jednotlivými skupiny a jejich vnímáním autority trenéra pouze lehký rozdíl.

Tabulka 21 Průměrné hodnocení autority trenérů na základě zprostředkovatele dotazníku

Průměrné hodnocení autority trenérů na základě zprostředkovatele dotazníku	
Zprostředkovatel	Hodnocení
Trenér	7,7
Kamarádi, rodiče, sociální sítě	7,4

Jelikož se nejedná o nijak výrazné rozdíly v průměrech, bylo na základě analýzy potřeba zjistit, zda jsou statisticky významné. Po provedení dvouvýběrového t-testu bylo zjištěno, že i zde byla hodnota p vyšší než stanovené hladina 0,05, na základě toho jsem přijmula nulovou hypotézu, která nám říká, že se jedná o statisticky nevýznamný rozdíl mezi jednotlivými průměry. Na základě těchto zjištění lze konstatovat, že respondenti nejsou nijak ovlivněni tím, kdo jim informace o dotazníku poskytl a k jeho vyplnění vyzval. Ukázalo se, že rozdíly v průměrech jednotlivých skupin nejsou statisticky významné.

6.6.3. Vnímání autority trenérů, pohlaví trenérů

V průběhu zkoumání dat jsem se zajímala o to, zda hraje určitou roli ve vnímání autority trenéra věk, vzdělání, nebo například pohlaví svěřenců, v následující analýze mě bude naopak zajímat vliv trenéra samotného. Jelikož mám přístup k informacím týkajících se pohlaví trenérů, budu se soustředit na porovnání průměrného hodnocení autority trenéra svěřenci na základě toho, zda byl trenérem muž, či žena. Pracovala jsem s otázkou č. 22 (Jak vnímáte autoritu svého trenéra?), informace o pohlaví trenérů jsem získala využitím webových stránek ČBF, jak bylo zmíněno již v metodách práce. Ke každému respondentovi jsem dokázala na základě jeho odpovědi o pohlaví, věku, typu soutěže a města, kde basketbal hraje, přiřadit konkrétního trenéra, tedy buď trenéra muže, nebo ženu. Pro připomenutí, průměrné hodnocení autority trenérů bylo rovno číslu 7,6. Průměry obou skupin se lišili pouze v hodnotách setin. Již na základě tohoto zjištění by bylo možné tvrdit, že zda je trenérem žena, či muž, nehraje žádnou roli ve vnímání autority trenéra. Avšak i zde pro ověření použijeme t-test, na základě něj zjistíme statistickou významnost rozdílů mezi jednotlivými průměry.

Tabulka 22 Průměrné hodnocení autority trenérů na základě pohlaví trenérů

Průměrné hodnocení autority trenérů na základě pohlaví trenérů	
Pohlaví trenéra	Hodnocení
Muž	7,65
Žena	7,59

Zjištěná hodnota výsledného t-testu byla vyšší než stanovené hladina významnosti 0,05. Mohla jsem tak zamítnout alternativní hypotézu a přijmout nulovou, z čehož vyplývá, že se jedná o statisticky nevýznamný rozdíl mezi jednotlivými průměry. Tento výsledek šlo předpokládat, neboť rozdíly v průměrech byly opravdu nízké. Dospěli jsme tedy k závěru, že

svěřenci vnímají autoritu svých trenérů stejně, ať se jedná o trenéra mužského, či ženského pohlaví.

6.6.4. Rodiče, sport, podpora

Rozhodla jsem se ještě podívat na otázky č. 19, 20 a 21, které se soustředí na již rozebíranou roli rodičů ve sportu.

Otázka č. 19: Kdo dle Vás basketbalu více rozumí?

Otázka č. 20: Od koho jsou pro Vás basketbalové rady cennější?

Otázka č. 21: Je pro Vás při sportu podpora rodičů důležitá?

Získaná data jsou poměrně jednoznačná, nevyžadují si tedy žádnou hlubokou a rozsáhlou analýzu. Z dat vyplývá, že si jsou svěřenci moc dobře vědomi toho, že v basketbalu se oproti rodičům lépe orientuje trenér. I když se často stává, že rodiče svým potomkům radí, co je dle nich nejlepší, nebo jak by měli trénovat, pro svěřence jsou ve valné většině cennější rady trenérů. I když dá svěřenec na rady rodičů velmi zřídka a raději upřednostňuje slova trenéra, rodiče hrají jinou důležitou roli, měli by být psychickou podporou svých dětí. Celkem pro 89 % respondentů je podpora rodičů důležitá. 36 % dokonce uvedlo, že pokud ho rodiče ve sportu podporují, ovlivní to pozitivně jeho výkon.

7. Závěr

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo zjistit, jak svěřenci vnímají autoritu u svých basketbalových trenérů. V práci jsem se zaměřila také na způsob jednání trenéra a na to, jak celý tým vede. Na základě získaných informací jsem zjišťovala, jak se u svěřenců liší pohled na trenéra a vnímání jeho autority v závislosti na věku, pohlaví a vzdělání svěřenců, také mě zajímalo, zda dochází k nějakým odlišnostem ve vnímání autority trenéra na základě trenérova pohlaví. Jedním z cílů mé práce bylo také zjistit, jaký je vliv rodičů svěřenců na vnímání autority trenéra.

Jak bylo zmíněno již v metodologické části, obávala jsem se zkreslení získaných dat od respondentů, kteří byli kontaktováni skrze trenéra. Zaměřila jsem se proto na porovnání výpovědí respondentů dle toho, jakým způsobem byli kontaktováni. Respondenti, kteří se o dotazníku dozvěděli od trenérů hodnotili trenérskou autoritu a trenéry celkově o něco vyšším hodnocením než respondenti osloveni skrze kamarády, rodiče, či sociální sítě. Prokázalo se však, že rozdíly v průměrech jednotlivých skupin nejsou statisticky významné. Respondenti tak nejsou ovlivněni tím, kdo jim informace o dotazníku poskytl. Přestože se jedná o statisticky nevýznamné rozdíly v průměrech, nepatrný vliv může distribuce dotazníku trenéry na analýzu mít.

Bylo prokázáno, že hodnocení trenérů souvisí s vnímáním trenérské autority. Zjistili jsme, že čím vyšší celkové hodnocení je trenérům uděleno celkově, tedy čím lépe jsou trenéři hodnoceni, tím vyšší je jejich hodnocení autority.

Ukázalo se, že téměř všem trenérům záleží na výsledku a jejich cílem je vyhrát, což dle Weberovi typologie odpovídá účelově racionálnímu typu jednání. Jednalo se o poměrně jednoznačný výsledek, kdy orientace trenérů na dosažení co nejlepšího výsledku byla zcela zjevná. Výsledky, které se týkaly stylu vedení daného týmu, ukázaly, že se mezi trenéry nejvíce vyskytuje autoritativní styl vedení, který je založen na jasných rozkazech a dominantnosti trenéra, trenér je označován jako nekompromisní a přísný. V tomto případě jsem vycházela z typologie Martense.

I přes pravděpodobnou klesající roli rodičů ve sportovním životě náctiletého se na základě odpovědí respondentů potvrdila důležitost podpory ze strany rodičů, u části respondentů to také ovlivňuje jejich sportovní výkon. I když je pro svěřence podpora rodičů důležitá, co se týče rad a doporučení, dá velká většina svěřenců na slova trenérů. Primárním cílem, který se týkal role rodičů svěřenců bylo zjistit, zda mají vliv na vnímání autority trenéra. Z analýzy dat se potvrdilo, že existuje vzájemný vztah mezi názorem rodičů a

názorem svěřenců na trenéra. Svěřenci tak mohou být ovlivněni názorem rodičů, avšak může nastat i situace opačná, kdy rodiče budou ovlivněni názorem svého potomka, tedy svěřence.

V práci jsem také zjišťovala, zda se liší vnímání autority trenérů a celkové hodnocení trenéra v závislosti na věku, pohlaví a vzdělání svěřence. Z výzkumu je patrné, že věk svěřenců nehraje roli v tom, jak respektují svého trenéra či jak vnímají jeho autoritu. Svěřenci mladšího věku vnímají autoritu trenéra obdobně, jako ti starší. U celkového hodnocení trenéra však byly, na základě věku svěřenců, zpozorovány určité rozdíly. Starší respondenti hodnotili celkově své trenéry hůře než respondenti mladší. Dále mě zajímalo, zda hraje roli pohlaví respondenta. V závislosti na pohlaví svěřenců se ukázaly rozdíly v obou případech, tedy jak ve vnímání autority, tak v celkovém hodnocení trenéra. Trenéra respektují více svěřenci mužského pohlaví oproti svěřencům ženského pohlaví, dívky tedy vnímají trenéra jako slabší autoritu oproti chlapcům. S tímto zjištěním souvisí také fakt, že právě dívky hodnotily celkově své trenéry hůře než chlapci. Jako poslední jsem se soustředila na odlišnost v hodnocení trenérů na základě vzdělání respondentů, zde jsem porovnávala hodnocení respondentů z gymnázií versus hodnocení těch, kteří studují střední odborné školy a střední odborná učiliště. Výsledky ukázaly, že respondenti studující na středních odborných školách, či středních odborných učilištích hodnotili své trenéry lépe než respondenti z gymnázií.

Jak jsem již zmínila, brala jsem v potaz také pohlaví trenérů, které mohlo mít vliv na to, jak svěřenci vnímají jejich autoritu. Z analýzy vyplynulo, že fakt, zda je trenérem žena, či muž, nehraje žádnou roli ve vnímání autority trenéra. Právě zde však shledávám jeden z limitů mé práce, kdy by bylo přínosné získat více informací o samotných trenérech a následně zjistit, zda ve vnímání autority hraje roli například věk trenéra, jeho vzdělání, či například doba, po kterou se svěřenci pracuje.

Jak jsem již zmínila, práce má své limity, které kromě, již výše zmíněného, nedostatečného množství zjištěných informací o trenérech, shledávám především v oblasti zabývající se vlivem rodičů na vnímání autority. Jedná se o velmi komplikované a rozsáhlé téma, k jehož prozkoumání je třeba získat detailnější a konkrétnější informace od respondentů. Napadl mě však námět k práci částečně navazující na tuto, práce by byla zaměřena na zkoumání vnějších vlivů, a nejen rodičů, ale také sociálních sítí, spoluhráčů či školy na utváření autority sportovního trenéra u svěřenců, tedy, čím a kým jsou svěřenci nejvíce ovlivněni, co trenérskou autoritu upevňuje, co naopak oslabuje atd.

Cíle práce byly splněny a jednotlivé hypotézy byly na základě zjištěných informací potvrzeny, či vyvráceny. Tato práce by mohla být přínosem pro další zkoumání trenérské autority pohledem trenérových svěřenců. Věřím, že bude vést také k zamyšlení samotných trenérů a jejich uvědomění, jak je samotné a jejich působení v týmu vnímají svěřenci, což by mohlo být impulsem k motivaci a snaze trenérů něco změnit a zlepšit. Také doufám, že bude v České republice vznikat více studií, jež se zabývají trenérskou autoritou, avšak nikoliv z pedagogického, či psychologického hlediska, ale z hlediska sociologického.

8. Summary

The main objective of this bachelor's thesis was to find out how charges perceive the authority of their basketball coaches. In the thesis, I also focused on the way the coach acts and how he leads the team. Based on the information gathered, I examined how the view of the coach and the perception of his authority differs depending on age, gender and education of his charges. I was also interested in whether there were any differences in the perception of the coach's authority depending on his/her gender. One of the objectives of my thesis was to find out the influence of parents on the perception of the coach's authority.

As already mentioned in the methodological part, I was concerned about the relevance of the data obtained from the respondents, who were contacted through the coach. Therefore, I focused on comparing the statements of the respondents based on how they were contacted. The respondents who found out about the questionnaire from their coaches gave the authority and the coaches themselves slightly higher rating than the respondents approached through friends, parents or social media. However, the differences between the averages of each group were shown not to be statistically significant. The respondents were not influenced by who provided them the information about the questionnaire. Although these are statistically insignificant differences in averages, the distribution of the questionnaire by coaches may have a slight effect on the analysis.

It has been shown that the evaluation of coaches is related to the perception of coaching authority. We found that the higher the overall rating is given to the coaches overall, so the better the coaches are rated, the higher their rating of authority.

I have been confirmed that almost all coaches care about the result and their goal is to win, which, according to Weber's typology, corresponds to the purpose-rational type of action. This was a relatively unambiguous result where the motivation of the coaches to achieve the best result possible was evident. The results, which are related to the style of leadership in the team, showed that the authoritative style of leadership is most common in coaches, which is based on clear orders and the coach's dominance, and the coach is described as uncompromising and strict. In this case, I based my findings on typology by Martens.

Despite the likely declining role of parents in the sports life of a teenager, based on the respondents' answers, the importance of parental support was evident, as it affected the sports performance of some of the respondents. While parental support is important for charges in terms of advice and recommendations, the vast majority of charges listen more to the words

of their coaches. The primary objective related to the roles of charges' parents was to determine whether they have an impact on the perception of the coach's authority. The data analysis confirmed that there is a correlation between the opinion of parents and charges on the coach. Therefore, charges can be influenced by the opinion of their parents, but there can also be a contrary situation where parents are influenced by the opinion of their child, the charge.

In the thesis, I also examined whether the perception of the coach's authority and the coach's overall rating differs based on age, gender and education. The research shows that the age of the charges plays no role in how they respect their coach or how they perceive his authority. Younger charges perceive the authority of their coach similarly to older charges. However, there were some differences in overall ratings depending on the charges' age. Overall, older respondents rated their coaches worse than younger respondents. I was also interested in whether the respondents' gender plays any role. Depending on the charges' gender, there were differences in both cases, both in the perception of authority and in the overall rating of the coach. Male charges respect their coach more than female charges, meaning that girls perceive their coach as a weaker authority than boys. This finding also corresponds with the fact that girls rated their coaches worse than boys. Lastly, I focused on the difference in coaches' ratings based on the respondents' education. Here, I compared the ratings by respondents from grammar schools with ratings by respondents studying at technical secondary schools and vocational schools. The results showed that respondents studying at technical secondary schools or vocational schools rated their coaches better than respondents from grammar schools.

As I mentioned earlier, I also took into account the gender of coaches, which could have an impact on how their charges perceive their authority. The analysis showed that the fact whether the coach is male, or female plays no role in the perception of their authority. However, here I see one of the limits of my thesis, where it would be beneficial to gather more information about the coach themselves and determine whether the perception of authority differs depending on the coach's age, education or the time for which he/she has been working with his/her charges.

As I have mentioned, the thesis has its limits, which, in addition to the insufficient amount of information on the coaches, I also see in the area of the influence on parents on the perception of authority. This is a very complex and extensive topic requiring a more detailed and specific information from respondents. However, I got an idea for a thesis partly following up on this thesis. The thesis would be focused on researching the external

influences of not only parents but also social media, teammates or the schools on the shape of the authority of a sports coach and his charges, i.e. by whom and what influences charges the most, what strengthens coaching authority, what weakens etc.

The objectives of the thesis were met, and the individual hypotheses were, based on the gathered information, confirmed or refuted. This thesis could be beneficial to further examination of coaching authority from the perspective of charges. I believe that the thesis will make the coaches themselves think and realize how their charges perceive them and their actions, which could be an impetus to motivate the coaches to change and improve something. I also hope more studies will take place in the Czech Republic dealing with coaching authority not from a pedagogical or psychological point of view but from a sociological perspective.

9. Seznam použité literatury

9.1 Internetové zdroje

- BEDROŠOVÁ, M., HLAVOVÁ, R., MACHÁČKOVÁ, H., DĚDKOVÁ, L. a ŠMAHEL, D. *České děti a dospívající na internetu: Zpráva z výzkumu na základních a středních školách. Projekt EU Kids Online IV – Česká republika*. Brno: Masarykova univerzita, 2018. [online]. Dostupné z: https://irtis.muni.cz/media/3115505/eu_kids_online_report.pdf
- ČBF – Česká Basketbalová Federace. *Soutěžní řád basketbalu*. 2017. [online]. Dostupné z: http://www.cbf.cz/ftp/data/rady-2017/soutezni_rad_basketbalu.pdf
- KUBÍČEK, J. *Sport a právo*. [online]. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2012. ISBN 9 7 8 - 8 0 - 2 1 0 - 6 0 4 0 - 1 . Dostupné z: <https://pdfs.semanticscholar.org/286b/115e84e95de9535304b918e418ea949b4240.pdf>
- NEŠPOR, Z. *Sociologická encyklopedie* [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2017. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Autorita>

9.2 Tištěné zdroje

- BETHLEHEM, J., BIFFIGNANDI, S. *Handbook of Web Surveys*. New Jersey: John Wiley & Sons, 2012. ISBN 978-0-470-60356-7.
- DE VAUS, D. *Survey in Social Research*. Allen & Unwin, 2002. ISBN 9781741767506
- DHIRENDRA, V. *Words origins*. New Delhi: Sterling Publishers, 2004. s. 325. ISBN 8120719301.
- FISCHER-EPE, M. *Koučování*. Translated by Petr Patočka. Vyd. 1. Praha: Portál: 2006. ISBN 80-7367-140-9.
- GIDDENS, A. *Sociologie*. Praha: Argo, 1999. ISBN 80-7203-124-4.
- JANOŠOVÁ, P. *Dívčí a chlapecká identita*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2284-9.
- JEŘÁBEK, H. Měření názorového vůdcovství v českých sociologických výzkumech. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, 687-706. 2003.
- LINHART, J., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ, A., MAŘÍKOVÁ, H. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-310-5
- LINZ, L. *Úspěšné koučování týmu: Budování týmu / definice cílů / řešení konfliktů*. Praha: Mladá fronta, 2016. ISBN 978-80-204-4042-6.

- MARTENS, R. *Úspěšný trenér*. 1. vydání. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1011-0.
- OSTEN P. *Osobní trenér III*. Praha: Grada, 2005. s. 189. ISBN 80-247-1133-8.
- PETRUSEK, M. *Velký sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-164-1. S. 462.
- PFISTER, G. *Women in sport—gender relations and future perspectives*. Sport in Society, 2010. 13(2), 234-248.
- SAGE, G. H. Sociology of physical educator/coaches: Personal attributes controversy. Research quarterly for exercise and sport. 1980, 51(1): 110-121.
- SEKOT, A. *Rodiče a sport dětí*. Brno: Masarykova univerzita, 2019. ISBN 978-80-210-9292-1.
- SEKOT, A. *Sociologické problémy sportu*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2562-8.
- SEKOT, A. *Sociologie sportu*. Brno: Masarykova univerzita a Paido, 2006. ISBN 978-80-7315-132-4.
- SROLE, L. *Social Integration and Certain Corollaries: An Exploratory Study*. American sociological review. 1965, 21(6): 709-716.
- STOLLER, R. *Sex and Gender: The Development of Masculinity and Femininity*. Karnac Books, 1974. ISBN 9780946439034
- SVOBODA, B. *Pedagogika sportu*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1358-1.
- VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.
- VALIŠOVÁ, A. a KASÍKOVÁ, H. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3357-9.
- VALIŠOVÁ, A. *Jak získat, udržet a neztrácet autoritu*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2282-5.
- VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie II. Dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007. s. 461. ISBN 9788024613185
- WEBER, M. *Metodologie, sociologie a politika*. 1. vyd. Praha: OIKOYMENH, 1998, s. 354. ISBN 80-86005-48-8.
- WEBER, M., ROTH, G. a WITTICH, C. *Economy and Society. An Outline of*

Interpretive Sociology. Berkeley: University of California Press, 1978. ISBN 0520028244.

- WEBER, M. *Výbor z díla*. Vysoká škola politická ÚV KSČ: Praha, 1969.

10. Seznam příloh

10.1 Příloha č. 1

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Sociodemografické charakteristiky svěřenců

Tabulka 2 Porušení trenérova příkazu

Tabulka 3 Míra souhlasu respondentů s výroky týkající se jednání trenéra

Tabulka 4 Shrnutí typů jednání a výroků

Tabulka 5 Míra souhlasu respondentů s výroky týkající se vedení týmu trenérem

Tabulka 6 Shrnutí typů vedení a výroků

Tabulka 7 Názor svěřencových rodičů na trenéra

Tabulka 8 Ovlivnění respondentů skrze názory jejich rodičů

Tabulka 9 Situace, kdy rodič měl negativní názor na trenéra a potomek s ním souhlasil

Tabulka 10 Orientace rodičů a trenérů v basketbale

Tabulka 11 Cennost basketbalových rad pro svěřence

Tabulka 12 Podpora rodičů při sportu

Tabulka 13 Vliv celkového hodnocení trenérů na průměrné hodnocení autority

Tabulka 14 Porušení trenérova příkazu na základě pohlaví respondentů

Tabulka 15 Hodnocení autority trenérů na základě pohlaví respondentů

Tabulka 16 Průměrné hodnocení trenérů na základě pohlaví respondentů

Tabulka 17 Souhlas s dvěma výroky na základě pohlaví respondentů

Tabulka 18 Průměrné hodnocení trenérů na základě věku respondentů

Tabulka 19 Průměrné hodnocení trenérů na základě vzdělání respondentů

Tabulka 20 Průměrné hodnocení trenérů na základě zprostředkovatele dotazníku

Tabulka 21 Průměrné hodnocení autority trenérů na základě zprostředkovatele dotazníku

Tabulka 22 Průměrné hodnocení autority trenérů na základě pohlaví trenérů

10.2 Příloha č. 2

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Vnímání autority trenéra

Graf 2 Celkové hodnocení trenéra

10.3 Příloha č. 3

DOTAZNÍK

Ahoj, budu moc vděčná za vyplnění následujícího dotazníku. Jedná se o dotazník anonymní a informace z něj získané budou sloužit pouze ke studijním účelům mé bakalářské práce. Nezabere Vám to víc než 10 minut. Děkuji!!

1. Hrajete závodně basketbal?
 - a) Ano
 - b) Ne – dál nepokračujte a dotazník ukončete. Děkuji
2. Kolik Vám je let?
 - a) 13 a méně – dál nepokračujte a dotazník ukončete. Děkuji
 - b) 14
 - c) 15
 - d) 16
 - e) 17
 - f) 18
 - g) 19
 - h) 20 a více – dál nepokračujte a dotazník ukončete. Děkuji
3. Jak jste se o dotazníku dozvěděli?
 - a) Od kamarádů/spoluhráčů
 - b) Na sociálních sítích
 - c) Od rodičů
 - d) Od trenéra
 - e) Jiná:
4. Jsem:
 - a) Muž
 - b) Žena
5. Jakou školu studujete?
 - a) Základní škola
 - b) Střední odborná škola
 - c) Střední odborné učiliště
 - d) Gymnázium
 - e) Vysoká škola
 - f) Nestuduji

6. V jakém městě basketbal hrajete?

.....

7. Jakou hlavní soutěž hrajete se svým týmem?

- a) Extraliga
- b) Celostátní liga
- c) Nadregionální liga
- d) Žákovská liga
- e) Přebor

8. Proč trenéra respektujete?

- a) Je to tradice – trenér se má vždycky respektovat
- b) Kvůli jeho osobnostem, vlastnostem – chci být jako on
- c) Protože musím – když ho nebudu respektovat, budu mít problém
- d) Trenéra nerespektuji
- e) Jiná:

9. Stalo se někdy, že jste porušili trenérův příkaz?

- a) Ano, vícekrát
- b) Ano, jednou
- c) Ne, nikdy
- d) Nevím

10. Vyjádřete míru souhlasu s následujícími výroky.

Rozhodně souhlasím	Spíše souhlasím	Nevím	Spíše nesouhlasím	Rozhodně nesouhlasím
-----------------------	--------------------	-------	----------------------	-------------------------

- a) Trenér má vše promyšlené a naplánované
- b) Trenér dává tresty
- c) Trenér mnohdy neví, jak se rozhodnout
- d) Trenér je věčně nespokojený a něco se mu nelíbí
- e) Trenér je přísný
- f) Často se můžeme sami rozhodnout, co budeme trénovat
- g) V trenérovi máme oporu

11. Vyjádřete míru souhlasu s následujícími výroky.

Rozhodně souhlasím	Spíše souhlasím	Nevím	Spíše nesouhlasím	Rozhodně nesouhlasím
-----------------------	--------------------	-------	----------------------	-------------------------

- a) Trenéra vnímám jako autoritu

- b) Trenéra poslouchám dobrovolně
- c) Trenér je výše postavený než já
- d) S trenérem spolupracuji
- e) Plním a respektuji trenérova pravidla
- f) S rozhodnutími trenéra souhlasím
- g) Trenér je můj vzor

12. Vyjádřete míru souhlasu s následujícími výroky.

Rozhodně	Spíše	Nevím	Spíše	Rozhodně
souhlasím	souhlasím		nesouhlasím	nesouhlasím

- a) Trenér se snaží dosáhnout nejlepšího výsledku
- b) Trenér chce vyhrát
- c) Trenér křičí a nadává
- d) Trenér často dostává „technickou“
- e) Trenér zavádí změny (nové sestavy, tréninkové metody, ...)
- f) Trenér se nebojí udělat změnu
- g) Trenér je česný

13. Vyjádřete míru souhlasu s následujícími výroky.

Rozhodně	Spíše	Nevím	Spíše	Rozhodně
souhlasím	souhlasím		nesouhlasím	nesouhlasím

- a) Trenér dává rozkazy
- b) Trenér jasně určí, co máme trénovat
- c) Trénujeme to, co my chceme
- d) Trenéra snadno „přemluvíme“
- e) S trenérem máme stejné názory
- f) Máme individuální tréninkové plány
- g) Trenér se s námi domlouvá na sestavě
- h) Každý trénuje individuálně to, co je pro něj nejlepší

14. Pocházíte ze sportovně založené rodiny?

- a) Rozhodně ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Rozhodně ne

- e) Nevím
15. Věnoval nebo věnuje se alespoň jeden z Vašich rodičů aktivně nějakému sportu?
- a) Ano
 - b) Ne
 - c) Nevím
16. Jaký mají rodiče názor na Vašeho trenéra?
- a) Pozitivní
 - b) Neutrální
 - c) Negativní
 - d) Nevím
17. Ovlivňují Vás nějak jejich názory?
- a) Ano
 - b) Ne
 - c) Nevím
18. Stalo se někdy, že Váš rodič řekl něco negativního o Vašem trenérovi a Vy jste s ním souhlasili?
- a) Ano, vícekrát
 - b) Ano, jednou
 - c) Ne, nikdy
 - d) Nevím
19. Kdo dle Vás basketbalu více rozumí?
- a) Trenér
 - b) Matka/otec
20. Od koho jsou pro Vás basketbalové rady cennější?
- a) Od rodičů
 - b) Od trenéra
 - c) Jiná:
21. Je pro Vás při sportu podpora rodičů důležitá?
- a) Ano, mám pak lepší výkon
 - b) Ano, ale rodiče můj výkon neovlivní
 - c) Ne, je mi to jedno
22. Jak vnímáte autoritu svého trenéra?
(1 hvězdička = trenér má velmi slabou autoritu; 10 hvězdiček = trenér má velmi silnou autoritu)

23. Ohodnořte celkově Vařeho trenéra.

